

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

για την προστασία του περιβάλλοντος
και της πολιτιστικής κληρονομιάς

Μέλος των: *Europa Nostra, European Environmental Bureau (EEB),
International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN)*
www.ellinikietairia.gr

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ • ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2003
• ΕΤΟΣ 31 • ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 12 • 0,01 ΕΥΡΩ

Το Πανόραμα Οικολογικών Ταινιών Συνεχίζεται

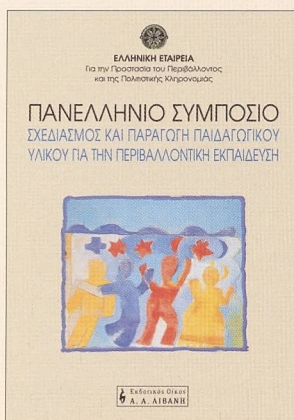
Σημειώστε τις ημερομηνίες για τις προβολές των διακεκριμένων οικολογικών ταινιών, οι οποίες γίνονται Τρίτη βράδυ, στις 20:00, στην αίθουσα εκδηλώσεων της Ε.Ε. Τιμή εισόδου: 4 ευρώ. Μετά από κάθε προβολή, το εντευκτήριο της Ε.Ε. σάς περιμένει με ένα απλό και νόστιμο μπουφέ στην τιμή μενού των 10 ευρώ.

Για κρατήσεις, παρακαλούμε τηλεφωνείτε στο τηλ. 210.32.15.218.

03 Φεβρουαρίου	Like Fossils, 52' Italy Σκηνοθέτης: Luca Pastore.
10 Φεβρουαρίου	The Battle of the Ganges, 72' United Kingdom Σκηνοθέτης: Daniel Whistler.
17 Φεβρουαρίου	Στα Πρόσωπα της Ανατολής Κοιμάται ο Χρόνος, 75' Ελλάδα Σκηνοθέτης: Νίκος Αναγνωστόπουλος
24 Φεβρουαρίου	Deconstructing Supper, 48' Canada Σκηνοθέτης: Marianne Kaplan.
3 Μαρτίου Τετάρτη	Might is Right, 84' Belgium Σκηνοθέτης: Patric Jean.
10 Μαρτίου Τετάρτη	Περάσματα απ' τον Παράδεισο, 70' Ελλάδα Σκηνοθέτης: Γιάννης Λάμπρου.
31 Μαρτίου Τετάρτη	Μυρίζει Πάσχα, 117' Ελλάδα Σκηνοθέτης: Ελένη Αλεξανδράκη

Επιτέλους! Ένας Οδηγός για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Πρακτικά Συμποσίου: "Σχεδιασμός και παραγωγή παιδαγωγικού υλικού για την περιβαλλοντική εκπαίδευση".

Εκδόθηκαν τα πρακτικά που έλαβαν στη συνέχεια γενναιόδωρη στήριξη από το Ίδρυμα Μποδοσάκη, το οποίο και ευχαριστούμε θερμά.

Α. Όσοι συμμετείχαν στο Συμπόσιο (με βεβαίωση παρακολούθησης) λαμβάνουν τα πρακτικά δωρεάν από τα γραφεία της Ε.Ε. Εάν δεν κατοικούν στην Αττική, θα αποστέλλονται ταχυδρομικά στη διεύθυνση που δήλωσαν κατά την εγγραφή στο Συμπόσιο.

Β. Όσοι θέλουν, μπορούν να τα παραγγείλουν στην τιμή των 20 ευρώ (+ταχυδρομικά).

Στον πολυσέλιδο τόμο των πρακτικών περιέχονται οι προφορικές και γραπτές εισηγήσεις που έγιναν στο Συμπόσιο. Θα αποτελέσει ένα πολύτιμο εργαλείο για όσους ασχολούνται με την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Για παραγγελίες: τηλέφωνα: 210 3225245, 210 3226693.

Καθαίσθητο ημερολόγιο από το Παράρτημα Θεσ/νίκης

Εκδόθηκε ένα όμορφο ημερολόγιο με τίτλο "Re-fix the ΦΙΞ" με εξαιρετική γραφιστική δουλειά. Κόστος 5 ευρώ, διαθέσιμο από το πωλητήριο της Ε.Ε.

Σεμινάριο "Εισαγωγή στη θεωρία και την πράξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης"

Έναν καινούργιο κύκλο σεμιναρίων διοργανώνει το Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος, Τμήμα Χημείας και το Τμήμα Προσχολικής Αγωγής μέσα στους μήνες Φεβρουάριο-Μάρτιο 2004. Τα θέματα που θα αναπτυχθούν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων (πέντε Σάββατα) καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων ξεκινώντας από τις αρχές, τη διαχείριση πόρων και τη μεθοδολογία και τελειώνοντας με την αξιολόγηση και τις εφαρμογές του παιδαγωγικού υλικού της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Εισηγητές θα είναι πανεπιστημιακοί καθηγητές και άλλοι εκπαιδευτικοί με μεγάλη επιστημονική κατάρτιση και εμπειρία στο χώρο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Για τη συμμετοχή στο σεμινάριο θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας. Για ό,τι νεότερο μπορείτε να ενημερώνεστε από την ιστοσελίδα μας: www.ellinikietairia.gr ή στα τηλέφωνα 210-3225245, 210-3226693.

Αρχαιολογικοί Χώροι όπου Τελούνταν Αθλητικοί Αγώνες στην Αρχαιότητα: Η Νέα Ενδιαφέρουσα Σειρά Μαθημάτων του ΣΑΚ

Τα μαθήματα του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς με θέμα τους αρχαιολογικούς χώρους όπου τελούνταν αθλητικοί αγώνες στην αρχαιότητα θα ξεκινήσουν τέλη Μαρτίου και θα γίνουν την Τρίτη, στις 18:00. Προμνύεται, όπως και πέρσι, κοσμοσυρροή. Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επικοινωνήσετε με την κυρία Ειρήνη Γρατσιά, επιστημονική γραμματέα ΣΑΚ, στο τηλέφωνο 210.32.25.245.

Χορηγίες για το Κεντρικό Ταμείο

• Πρώτη τον Νοέμβριο 2001, η κυρία Ματρώνα Εγον-Ξυλιά έδωσε το παράδειγμα μιας γενναιόδωρης ετήσιας δωρεάς 15,000 ευρώ κατά έτος για τρία χρόνια, στηρίζοντας έτσι τις κεντρικές λειτουργίες της Ε.Ε.

Πρώτη, φέτος, ανανεώνει τη δωρεά αυτή. Την ευχαριστούμε θερμά και για τη γενναιοδωρία της και για την παρουσία της ως ενεργό μέλος των Ειδικών Συμβουλίων Επικοινωνίας (ΣΕΠΙ) και Οικονομικής Κινητοποίησης (ΣΟΚ).

• Ευχαριστούμε, επίσης, θερμά τον κ. Γρηγόρη Χατζηγεωργιανό για τη δεύτερη ετήσια του δωρεά, πολύ σημαντική για το έργο της Ε.Ε.

• Με γενναιόδωρες δωρεές στήριξαν το έργο μας προσωπικά οι αδελφοί Γιάννης και Μιχάλης Χανδρής, ανηψιοί ενός εκ των συνιδρυτών της Ε.Ε. το 1972, ως και επιχειρήσεις των ομίλων τους.

• Ο κ. Θέμης Βώκος βοήθησε και πάλη αποτελεσματικά το ΣΠΕ, ενισχύοντας το Δίκτυο "Το Σποράκι, Πηγή Ζωής". Η βοήθεια αυτή είναι ανεκτίμητη.

Εξώφυλλο: Δόση του Αχεϊλώς
Φωτο Νίκου Πέτρου από το βιβλίο του "Αχεϊλώς"
των εκδόσεων Κοαν/Βιβλία του κόσμου.

**Αγαπητά μέλη και φίλοι της Ε.Ε., θερμή παράκληση να τακτοποιήσετε τις οφειλές σας το ταχύτερο.
Η καταβολή της συνδρομής μας στηρίζει το έργο σας όχι μόνο οικονομικά αλλά και ηθικά.**

Η Εκτροπή της Λογικής και της Πολιτικής Δεοντολογίας

Εάν υπήρχε ανάγκη για επιβεβαίωση των όσων διαπιστώσαμε στο κύριο άρθρο του Σεπτεμβρίου, αυτή δόθηκε με τον σαφέστερο τρόπο μέσα από την διαδικασία της ψήφισης του νομοσχεδίου για τα δάση στην Βουλή, με ψήφους 151 έναντι 134.

Μόλις έγινε γνωστό νωρίτερα το 2003, ότι υπήρχε ένα προσχέδιο νόμου για τα δάση, το Συμβούλιο Θεσμικού Πλαισίου ζήτησε από επιτροπή του να το μελετήσει. Η επιτροπή, υπό την προεδρία του καθηγητού κ. Γιάννη Καράκωστα, έφθασε στο συμπέρασμα ότι το νομοσχέδιο ήταν αντιανταγματικό, ζημιολογικό για τα δάση, και αντίθετο προς το δημόσιο συμφέρον. Το θέμα συζητήθηκε και στην Εκτελεστική μας Επιτροπή, όπου αναγνωρίστηκε ότι η Δασική Υπηρεσία έχει σοβαρές αδυναμίες, αλλά επίσης και ο ισχύων δασικός νόμος πολιτικές ατέλειες, μεταξύ των οποίων μια, ιδιαίτερα άδικη για πολίτες Έλληνες μετανάστες, η οποία οδηγεί στον χαρακτηρισμό, ως δασικών, εγκαταλειμμένων εκτάσεων που στο παρελθόν ήταν όντως αγροτικές.

Εάν το Υπουργείο Γεωργίας είχε κυκλοφορήσει πρώτα μία σειρά προτάσεων, ζητώντας τις απόψεις των ενδιαφερομένων, ασφαλώς θα είχαμε ανταποκριθεί στην ανάγκη για έναν εποικοδομητικό δημόσιο διάλογο. Στην πράξη όμως ο διάλογος προήλθε μόνον από την δική μας πλευρά. Στείλαμε τα πορίσματα της επιτροπής μας στους αρμόδιους υπουργούς. Δεν λάβαμε απάντηση. Αφού κατατέθηκε το νομοσχέδιο στείλαμε τα ίδια πορίσματα σε όλους τους βουλευτές. Λάβαμε συχαρητήρια από ορισμένους και πιστεύουμε ότι το μνημόνιο αυτό, καθώς και οι προσωπικές επαφές μελών μας, έπαιξαν θετικό ρόλο στην ομόφωνη καταψήφιση του νομοσχεδίου από όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης, κάτι που αρχικά δεν αναμενόταν. Αλλά και παράγοντες της συμπολίτευσης εξέφρασαν την δυσανεμία τους σε κατ'ιδίαν συζητήσεις. Όταν ήλθε όμως η στιγμή της αλήθειας υπερψήφισαν μέσα σε μία ημέρα ως κατεπείγον (12 ώρες "συζήτησης"), ένα ουσιαστικά ασυζήτητο νομοσχέδιο που αφορά τα δάση, από τα μεγάλα της φύσης για την δημιουργία των οποίων απαιτούνται αιώνες!

Δεν είναι μόνο το νομοσχέδιο για τα δάση που μας απασχόλησε τελευταία. Ως γνωστόν, το εξώφυλλο του τριπτύχου μας δείχνει το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου στο Μυρόφυλλο, που κινδύνευσε να κατακλησθεί από την προτεινόμενη εκτροπή του Αχεϊκού και μάλιστα σε εποχή που η Μονή αναστηλωνόταν με χρήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης! Η πιο πρόσφατη απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας (3478/2000), που έκαμε δεκτή την τότε προσφυγή των περιβαλλοντικών οργανώσεων, βασίστηκε σε επιχειρήματα που αφορούσαν στην προστασία των μνημείων της περιοχής, όπως του Αγίου Γεωργίου.

Οι αναγνώστες του Δελτίου μας δεν θα εκπληγούν να ακούσουν ότι οι αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων έναντι της πολιτικής αρχής συχνά παραμένουν ανεφάρμοστες, διότι δεν υπάρχουν ισχυ-

ρές κυρώσεις. Έτσι, παρά την απόφαση, το έργο της κατασκευής μιας σήραγγας κάτω από το χωριό Μεσοχώρα προχώρησε. Μόνη μεταξύ των περιβαλλοντικών οργανώσεων σ'αυτήν τουλάχιστον την περίπτωση η Ε.Ε. ενήργησε και πέτυχε, μαζί με συλλόγους κατοίκων της περιοχής, απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία επέβαλε την οριστική αναστολή των έργων μέχρις ότου κριθεί η όλη υπόθεση. Παράλληλα θα δικαστεί άλλη προσφυγή μας (με W.W.F. και Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία) κατά της όλης εκτροπής του Αχεϊκού, σε συμμαχία με πολίτες φορείς της Αιτωλοακαρνανίας και συλλόγους κατοίκων της Μεσοχώρας.

Γιατί δίνει η Ε.Ε. τόση σημασία σ'αυτόν τον μακροχρόνιο αγώνα; Άλλοι προβάλλουν την λογική ενός εγχειρήματος που βασίζεται στις οικονομικές ανάγκες των κατοίκων και την κρίση στους υδάτινους πόρους του θεσσαλικού κάμπου. Εμείς αντιπαράθετομε την λογική της βιώσιμης ανάπτυξης, θεωρώντας την προτεινόμενη εκτροπή ένα από τα πιο κραυγαλέα παραδείγματα της αντίθετης πρακτικής.

Οι αυξημένες ανάγκες νερού πηγάζουν από την αυξανόμενη καλλιέργεια βαμβακιού, που ήταν σχεδόν ανύπαρκτη μέχρι την δεκαετία του 1960, αλλά και στην υποβάθμιση και τη μείωση των υπογείων υδάτων από χιλιάδες άναρχες γεωτρήσεις. Ασφαλώς υπάρχουν περιοχές της χώρας που έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή βαμβακιού. Όμως η σημερινή έκταση της καλλιέργειας αυτής, ιδιαίτερα στον θεσσαλικό κάμπο, αντιτίθεται στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης για λόγους εξίσου ηθικούς, οικονομικούς, πολιτικούς, οικολογικούς και πολιτιστικούς.

Λίγοι είναι οι Έλληνες που γνωρίζουν ότι η συζήτηση για το βαμβάκι κυριάρχησε στη διάσκεψη της Διεθνούς Οργάνωσης Εμπορίου στο Κανκούν του Μεξικού, τον περασμένο Σεπτέμβριο. Οι φτωχότερες χώρες του κόσμου στη Δυτική και Κεντρική Αφρική (για να μην μιλήσουμε για την Αίγυπτο ή το Πακιστάν), παράγουν βαμβάκι καλής ποιότητας, με πολύ χαμηλό κόστος. Λογικότητα λοιπόν η Διεθνής Τράπεζα τους ενεθάρρυνε στην ανάπτυξη της παραγωγής αυτής. Και όμως η τετράγωνη αυτή "οικονομική λογική" προσέκρουσε στην κατάφωρα ανήθικη επιδότηση από την Αμερικανική κυβέρνηση με 3-4 δις \$ τον χρόνο, 25.000 μόλις Αμερικανών βαμβοκαλλιεργητών. Το ποσό, σημειωτέον, είναι τρεις φορές μεγαλύτερο από την οικονομική βοήθεια που δίνουν οι Η.Π.Α. σε ολόκληρη την Αφρική.

Ούτε επαρκή βοήθεια δίνουν λοιπόν οι Η.Π.Α. στην Αφρική ούτε της επιτρέπουν έστω να αναπτυχθεί με τις δικές της δυνάμεις. Ως αποτέλεσμα των αμερικανικών επιδοτήσεων της παραγωγής και εξαγωγής βαμβακιού οι τιμές στην ελεύθερη αγορά έπεσαν και 10 εκατομμύρια Αφρικανοί αγρότες - με εισόδημα συχνά της τάξεως του ενός δολλαρίου την ημέρα - χάνουν 1 δις \$ σε δυνατότητες εξαγωγών κατά έτος.

Στο Κανκούν η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρθηκε να μειώσει τις δι-

Ο Πρόεδρος και το Δ.Σ. ευχαριστούν θερμά τον κ. Στέφανο Καρυδάκη για την ευγενική προσφορά του να αναλάβει την παραγωγή των τευχών του Ενημερωτικού Δελτίου.

κές της επιδοτήσεις και βρέθηκε η χώρα μας να είναι η μόνη στην Ευρωπαϊκή Ένωση που χάρηκε με την ηθικά απαράδεκτη άρνηση να πράξουν το ίδιο οι Η.Π.Α. Όμως όταν ο πάμπωχος πλῆθον Αιγύπτιος ή Αφρικανός φθάσει στις Μεσογειακές ακτές της Ισπανίας, της Ιταλίας ή της χώρας μας, ποιος Ευρωπαίος, παραπονούμενος για την συρροή μεταναστών, θα γνωρίζει ότι και η δική τους φτώχεια και πολὺ ἀπὸ τα δικά μας κοινωνικά προβλήματα προέρχονται ἀπὸ την ηθικά απαράδεκτη επιδότηση της οποίας χαίρουν Αμερικανοί, αλλὰ και Ἑλληνες, βαμβακοκαλλιηεργντές;

Η πολιτική των επιδοτήσεων δεν είναι μόνον ηθικά, ἀλλὰ οικονομικά και πολιτικά επισφαλής. Η Αθήνα αναγκάζεται να επενδύσει πολὺτιμο τμήμα της συνεχῶς συρρικνουμένης επιρροῆς της για να συγκρατήσει τὴ μείωση των επιδοτήσεων, μια πολιτική που είναι καταφανῶς μὴ βιώσιμη σε μια Ἑνωση 25 πλῆθον κρατῶν - μελῶν, ὅπου ὅλοι οἱ πόροι θα στραφούν αναγκαστικά σε ἔργα που είναι παραγωγικά ἢ κοινωνικῶς ωφέλιμα. Ποιος ο ῥόγος για 440 εκατομμύρια, πλῆθον, Ευρωπαίων πολιτῶν να ενισχύσουν μια οικονομικά μὴ βιώσιμη ἀπασχόληση, ὅταν οἱ ενδιαφερόμενοι δεν δέχονται να πληρώσουν οὔτε το πραγματικό κόστος του νεροῦ που καταναλώνεται στην παραγωγή;

Το παράδειγμα του Αχεϊῶου και του Θεσσαλικῶ κάμπου πείθει ὅτι σε ἀντίθεση με την επικρατοῦσα, πλὴν ἄνθασμένη θεωρία, ἡ οικονομική και ἡ οἰκοθιογική βιωσιμότητα συχνά συμπορεύονται, και ὅταν συμπορεύονται δεν ὑπάρχει πλῆθον ἴχνος ἐπιχειρήματος για ἐκεῖνον που ἐπιμένει στην οἰκοθιογική και την πολιτιστική καταστροφή. Γιατί οἱ Ἑλληνες φοροθιογούμενοι να πληρώσουμε τὸ κόστος του ἔργου, γιατί να πληρώσουμε τὸ τίμημα του τραυματισμένου φυσικοῦ περιβάλλοντος, γιατί να πληρώσουμε με την ἐξαφάνιση μνημείων ἢ την κατασκευή ἀναχωμάτων, (ὥστε ὀλίγα ἀπ'αὐτὰ να διασωθῶν), για να διαφυλῶμε μια πρακτική που είναι καταφανῶς μὴ δικαιοθιογμένη ἀπὸ οικονομικής, πολιτικής και ηθικής πλεωράς;

Το πρόβλημα ἔγκειται στην ἑλληνική ἐκδοχή του δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, ἡ οποία συνδυάζει την ἐξυπηρετήση των ἁμεσων ἀτομικῶν συμφερόντων των ψηφοφόρων, με ἀβελητηρία στην ἀνάπτυξη προορατικοῦ σχεδιασμοῦ που να ἴλυνε τα μακροχρόνια τους προβλήματα. Σήμερα οἱ κάτοικοι του Θεσσαλικῶ κάμπου κρέμονται στο βαμβάκι, ἐνῶ τὸ πολεοδομικό συγκρότημα των Αθηνῶν συνεχῶς διογκώνεται. Ἐάν τὸ κράτος ἤθελε να υποστηρίξει ἀποτελεσματικά την ἐπαρχία, θα εἶχε ἤδη προ πολὺῦ συντονίσει την μετακόμιση ἀπὸ

το ἄεκατοπέδιο της Ἀττικής - ὅπως συνέβη στην περίπτωση του Λονδίνου ἀπὸ την δεκαετία του 1960 - ὅλων ἐκεῖνων των υπηρεσιῶν των ὁποῶν ἡ παρουσία στην Αθήνα δεν είναι ἀπαραίτητη. Οὔτε οἱ κεντρικές υπηρεσίες της ἐφορίας οὔτε τὸ ΙΚΑ οὔτε ἡ υπηρεσία ἐκδόσης αυτοκινητιστικῶν ἀδειῶν ἔχουν ἀνάγκη να εὐρίσκονται στην πρωτεύουσα, ὅπως ἀποδείχθηκε ἤδη στην Βρετανία. Ἦδη φέτος συζητεῖται στο Λονδίνο να μετακινηθῶν και ἄλλες ἀκόμη υπηρεσίες με την ἴδια διαδικασία.

Ὅτι ἡ διασπορά θέσεων ἐργασίας σ'ὅληκλήρη την χώρα είναι εὐνοϊκή τόσο για τις περιφέρειες στις ὁποῖες γίνεται ἡ μετάθεση ὅσο και για την ἴδια την πρωτεύουσα, ἀναγνωρίσθηκε με την δημιουργία νέων πανεπιστημίων ἐκτὸς της Ἀττικής. Ἐάν τὸ μέτρο αὐτὸ εἶχε ἐφαρμοσθεῖ και για την δημόσια διοίκηση, προς ὄφελος περιοχῶν, ὅπως των νομῶν Κοζάνης και Ἀρκαδίας, ὅπου ἀπαιτοῦνται ἐναλλακτικές ἴσσεις στην ἀντι-περιβαλλοντική ἐξόρυξη λιγνίτη, και των νομῶν Τρικάλων και Καρδίτσας, ὅπου ἀπαιτοῦνται ἐναλλακτικές ἴσσεις για την παραεκτεταμένη βαμβακοκαλλιέργεια, θα εἶχαν ἤδη ἀνεξαρτητοποιθεῖ οἱ περιοχές αὐτές ἀπὸ μὴ βιώσιμες οικονομικές δραστηριότητες.

Σε μια μόνον ἡμέρα, με τον χαρακτηρισμό του κατεπείγοντος, ἡ Βουλὴ των Ἑλλήνων υιοθέτησε ἕνα νομοσχέδιο, πιθανότατα ἀντισυνταγματικό και σίγουρα ἀμελέτητο ἀπὸ τὴ Βουλὴ, τὸ ὁποῖο θα πληγώσει ἕνα ἀπὸ τα στοιχεῖα της φύσης που μακροπρόθεσμα προσφέρει τα περισσότερα στον ἄνθρωπο.

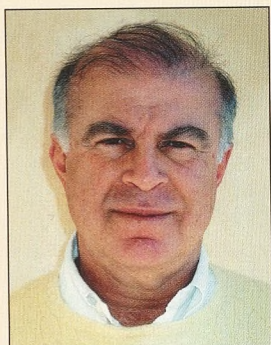
Ἀλλὰ σε χρόνια διαβουλεύσεων, παρά τα γνωστά παραδείγματα ἁλλων ευρωπαϊκῶν κρατῶν, δεν κατόρθωσε να ἀντιμετωπίσει ἡ Βουλὴ ἀκόμα με ἀποτελεσματικό τρόπο την ἀνάγκη μεταφοράς υπηρεσιῶν του κράτους στην περιφέρεια ἢ του οὐσιαστικοῦ περιορισμοῦ του ὄγκου της Αθηναϊκής μεγαλοπόλης.

Ἀπὸ χρόνια ὑπάρχει διάχυτη ἡ αἴσθηση μεταξύ ἐκεῖνων που ενδιαφέρονται για τὸ περιβάλλον ὅτι κάτι νοσεῖ, κάτι νοσεῖ βαθύτατα στην διοίκηση και διακυβέρνηση της χώρας μας. Τώρα ἡ ἐντύπωση αὐτή ἐξαπλώνεται σε ευρύτερα στρώματα της κοινῆς γνώμης, ἐνῶ ἡ Ευρωπαϊκὴ Ἑνωση προετοιμάζεται να μας ἀφαιρέσει τα δεκαῖκια των ἐπιδοτήσεων που μας ἐκρυσαν την ἔκταση του αὐτοτραυματισμοῦ μας. Ἡ ἀναζήτηση της οἰκοθιογικής, πολιτικής και οικονομικής βιωσιμότητας, ἀποτελοῦν την πρόκληση ὅλων των ἡλῶν στην σημερινὴ ἐποχή, ἀλλὰ ὅπως ἰδιαίτερως του δικῶ μας.

Ἑνα θερμὸ Εὐχαριστῶ σε Ὅσους Ἐχουν Βοηθήσει

- Στον κύριο Γεώργιο Ποταμιάνο, Ἀντιπρόεδρο της Ε.Ε., ὁ ὁποῖος, μετὰ τὸ δυσάρεστο ἐπεισόδιο διάρρηξης του ἰσόγειου χώρου της Ε.Ε., ἔσπευσε να βοηθήσει προσφέροντας την κάλυψη των ἐξόδων τοποθέτησης ἀνιχνευτῶν φῶτων και σιδηρίων καθώς και για την προσφορά ἐνός video, ἐνός μηχανήματος slides και ἐνός υποθιογιστή.
- Στην Philips Hellas και στο Διευθύνοντα Σύμβουλο της Εταιρείας, Γεώργιο Κρητικό, για την παρὰχώρηση ἐνός DVD και ἐνός ραδιο-ἐνισχυτή για τις ἀνάγκες του Πανοράματος Οἰκοθιογικῶν Ταυνιῶν.
- Στον κύριο Γιάννη Ρουμπέση και τον συνεργάτη του Ἀλέξη για τὴ δωρεάν τοποθέτηση των παρὰπάνω μηχανημάτων στην αἴθουσα ἐκδηλώσεων της Ε.Ε.
- Στις Πρεσβεῖες Βελγίου, Γερμανίας, Ἰράν, Ὀλλανδίας και Σουηδίας για την ευγενική υποστήριξή τους στην διοργάνωση του Πανοράματος Οἰκοθιογικῶν Ταυνιῶν.
- Στην κυρία Λούλα Κέρτακιωφ για την προσφορά του φλοουριῦ της Ε.Ε. για την Πρωτοχρονιά και των σημάτων-καρτίτσες.
- Στην κυρία Σίσσυ Κωνσταντακάτου για την προσφορά φωτιστικῶν στο χώρο της αἴθουσας διαλέξεων της Ε.Ε.
- Στην κυρία Ματίνα Αγιωργίτη για την προσφορά βιβλίων στην βιβλιοθήκη μας.

Νικόλαος Βερνίκος

Ο Νίκος Βερνίκος κατάγεται από τη Σίφνο. Απόφοιτος του Κολλεγίου Αθηνών, σπούδασε στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Είναι Πρόεδρος ή/και μέλος των Δ.Σ. εταιρειών του Ομίλου Βερνίκου: VERNICOS MARITIME / FREE SHIPS, VERNICOS YACHTS, CONSORIUM TRAVEL, VERANIA, κλπ. Είναι μέλος του Δ.Σ. του Ναυτικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΕΒΕΠ), στο οποίο διατελεί πρόεδρος του τμήματος ναυτιλιακών δραστηριοτήτων και μεταφορών.

Μετέχει, επίσης, στα Διοικητικά Συμβούλια του Συλλόγου Αποφοίτων Κολλεγίου Αθηνών και του Συλλόγου για τη Δημιουργία της Νέας Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Έχει συμμετάσχει ως μέλος της ελληνικής Αντιπροσωπείας σε Διεθνείς Διασκέψεις του Ο.Ο.Σ.Α. και Ο.Η.Ε. και ως μέλος του World Economic Forum σε όλες τις ετήσιες συναντήσεις του DAVOS από το 1988. Τέως μέλος του Δ.Σ. ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ, τ. Αντιπρόεδρος ΟΜΕΠΟ (Όμιλος για την Επικοινωνία Πολιτισμού & Οικονομίας), τ. μέλος Δ.Σ. του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών (Ε.Π.ΚΕ.Δ.). Είναι ιδρυτής του Κέντρου Τέχνης Καστέλλας. Είναι μέλος του Δ.Σ. της Ε.Ε. και βοήθησε αποτελεσματικά στην προετοιμασία του χορού “Χορεύοντας με Πανσέληνο” τον Σεπτέμβριο 2003.

Φανή Μαλλιούχου-Tufano

Η Φανή Μαλλιούχου-Tufano σπούδασε αρχαιολογία στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Εξειδικεύτηκε στην αποκατάσταση των μνημείων στο “International Centre for the Preservation of Cultural Property” (ICCROM) της Ρώμης και στη “Scuola di Perfezionamento per lo Studio ed il Restauro dei Monumenti” της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Ρώμης. Είναι Διδάκτωρ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 1976 απασχολείται στα έργα αναστηλώσεως και συντηρήσεως που εκτελούνται στα μνημεία Ακροπόλεως υπό την εποπτεία της “Επιτροπής Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως”.

Σήμερα προϊστάται του Γραφείου Τεκμηρίωσης της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακροπόλεως του Υπουργείου Πολιτισμού. Παράλληλα, από το 2000 διδάσκει το μάθημα της Ιστορίας και Θεωρίας της Αποκατάστασης των Μνημείων στα μεταπτυχιακά τμήματα του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και της Σχολής Αρχιτεκτόνων του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

Έχει δημοσιεύσει πολλές μελέτες και άρθρα σχετικά με την ιστορία των μεσαιωνικών και νεώτερων αρχιτεκτονικών μνημείων στην Ελλάδα (π.χ. το κάστρο της Καβάλας, το βοεβοδαλίκι της Αθήνας κ.ά.) καθώς και με την τύχη των αρχαίων μνημείων στην Ελλάδα μετά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους. Για τα θέματα αυτά έχει δώσει πολλές διαλέξεις, ως προσκεκλημένη επιστήμων, σε πανεπιστήμια στην Ευρώπη, την Αμερική και την Ιαπωνία, ενώ έχει μετέσχει με ανακοινώσεις σε πολλά συνέδρια. Η διδακτορική της διατριβή με θέμα την “Ιστορία των αρχαίων μνημείων στην νεώτερη Ελλάδα (1834-1939)” δημοσιεύθηκε το 1998 και βραβεύθηκε, το 1999, από την Ακαδημία Αθηνών. Είναι μέλος του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ε.Ε. και ασχολείται ιδιαίτερα με την οργάνωση εκδηλώσεων, όπως π.χ. με τις σειρές μαθημάτων του ΣΑΚ.

Βασίλης Ψαλιδάς

Γεννήθηκε στην Πλάκα το Σεπτέμβριο του 1952. Μεγάλωσε και τελείωσε το Λύκειο στο Παλαιό Φάληρο, αποφοίτησε από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Φυσιολογίας. Εργάζεται στη Δημόσια Μέση Εκπαίδευση από το 1979 (Σπέντσες, Ανάβυσσος, Λαύριο, Βούλα). Είναι Διευθυντής στο 1ο Γυμνάσιο Βούλας. Έχει κοινωνική, εκπαιδευτική και πολιτική δράση από τα φοιτητικά του χρόνια ως σήμερα. Εφαρμόζει πειραματικά προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης από το 1979.

Πρωτεργάτης για την πραγματοποίηση της Διεθνούς Διάσκεψης της UNESCO που έγινε στη Θεσσαλονίκη τον Δεκέμβριο 1997, ως μέλος της οργανωτικής και επιστημονικής επιτροπής της. Συντονιστής πανευρωπαϊκών και διεθνών προγραμμάτων με θέματα περιβαλλοντικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Είναι ιδρυτικό μέλος αρκετών ΜΚΟ και για χρόνια διετέλεσε πρόεδρος σε μερικές από αυτές: ΠΕΕΚΠΕ, “Πολίτες του κόσμου”, “Ευώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη”, “Περιβαλλοντική Συνείδηση ΤΩΡΑ!”.

Έχει ερευνητική και συγγραφική δραστηριότητα σε θέματα Οικολογίας και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Επιστημονικός υπεύθυνος της μεγάλης έρευνας της Ε.Ε. “Η Περιβαλλοντική Συνείδηση του Έλληνα”. Έχει εκδώσει μόνος του ή συμμετέχοντας σε συγγραφικές ομάδες τα βιβλία: “Τροφικό πλέγμα”, “Κοινωνικό πλέγμα”, “Το ΠΟΤΑΜΙ”, “Σποράκι, πηγή ζωής”, “Ο Ναυτίλος ταξιδεύει”, “Το Σεντούκι του Ναυτίλου”, “Global Education”, “Good Practice Guidelines for freshwater network”, “Mare e Vita”, “Testudo Marginata - η ενδημική χελώνα της Ελλάδας”, “Οικολογικά Σχολεία”. Υπεύθυνος έκδοσης της σειράς “Βασικά κείμενα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση” και των Πρακτικών του Συμποσίου “Σχεδιασμός και Παραγωγή Παιδαγωγικού Υλικού για την Περιβαλλοντικής Εκπαίδευση”. Μέλος του Δ.Σ. της Ε.Ε., προήδρευσε του Συμβουλίου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης από το 2000 μέχρι το 2003.

Έκθεση Ε.Ε. στη Βέροια και τη Νάουσα

Μετά την Αθήνα, την Ξάνθη και τη Θεσσαλονίκη, η φωτογραφική έκθεση της Ε.Ε. μεταφέρθηκε στη Βέροια από 2 έως 13 Οκτωβρίου και στη Νάουσα από 20 έως 24 Οκτωβρίου. Στη Βέροια η έκθεση πραγματοποιήθηκε στην Πλατεία Δημαρχείου, στην καρδιά της πόλης. Την έκθεση, η οποία έκανε ιδιαίτερη αίσθηση, επισκέφθηκε μεγάλος αριθμός επισκεπτών. Ενδιαφέρον αποτελεί το γεγονός ότι, εκτός από τους ευαίσθητο-ποιημένους πολίτες, των οποίων η παρουσία ήταν αναμενόμενη, την έκθεση επισκέφθηκε πλήθος κόσμου, με τους οποίους δόθηκε η ευκαιρία να συζητήσουμε και να γνωστοποιήσουμε τις θέσεις και τη δράση της Ε.Ε. Παράλληλα με την έκθεση, πραγματοποιήθηκε σειρά εκδηλώσεων, σε συνεργασία με τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας, που περιελάμβαναν:

Στιγμιότυπο από την έκθεση στη Βέροια

1. Ομιλία από τον κ. Ιωάννη Παλιαοκρασσά, την ημέρα εγκαίνιων της έκθεσης με θέμα "Φορολογία για το Περιβάλλον".

2. Ομιλία από τον κ. Κώστα Βασιλάκη και παρουσίαση του βιβλίου "ΕΛΑΦΡΟΠΑΤΗΤΑ. Τι μπορεί να κάνει ο καθένας μας για να προστατεύσει το περιβάλλον".

3. Δύο προβολές ταινιών για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς απευθυνόμενες σε όλους τους πολίτες της Βέροιας.

4. Εκπαιδευτικό παιχνίδι (Το Κυνήγι του Θησαυρού) για παιδιά δημοτικού και γυμνασίου.

5. Οργανωμένες ξεναγήσεις στην έκθεση σε μαθητές δημοτικών σχολείων. Οι ξεναγήσεις συνδυάστηκαν με το παιχνίδι "Το Κυνήγι του Θησαυρού" και την προβολή των ταινιών "Ο Γυπαετός" και οι "Επτά Πληγές του Παραδείσου".

Την έκθεση εγκαίνιασε ο Δήμαρχος της πόλης κ. Χρήστος Σκουμπόπουλος. Την τε-

λετή πλαισίωσαν ο Πρόεδρος της Ε.Ε. κ. Κώστας Καρράς, ο κ. Ιωάννης Παλιαοκρασσάς και εκπρόσωποι τοπικών φορέων.

Στη Νάουσα η έκθεση πραγματοποιήθηκε στο Στέκι Νεοθιάς του Δημοτικού Πολιτιστικού Οργανισμού Νάουσας. Στα εγκαίνια της έκθεσης παρευρέθηκε, ως εκπρόσωπος της Ε.Ε., η κ. Βιβιάννα Μεταλλινού, Γραμματέας του Παραρτήματος Θεσσαλονίκης. Ακολούθησε η προβολή των ταινιών "Οι Επτά Πληγές του Παραδείσου", και "Πέρα από τα Συρματοπλέγματα", σε σκηνοθεσία Λυδίας Καρρά, στο Δημοτικό Θέατρο. Όπως και στη Βέροια, οργανώθηκαν σε καθημερινή βάση και στη Νάουσα ξεναγήσεις με προβολές ταινιών για μαθητές σχολείων της πόλης. Όλες οι εκδηλώσεις έγιναν υπό την αιγίδα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ημαθίας. Καλύφθηκαν ευρέως από τον τοπικό τύπο και συνέβαλλαν καθοριστικά στην ευρύτερη γνωστοποίηση της παρουσίας και δράσης στο νομό της Τοπικής Επιτροπής Ημαθίας.

Κλεοπάτρα Θεολογίδου, Πρόεδρος Τοπικής Επιτροπής Ημαθίας

Η Ε.Ε. στο Βόλο: μια γόνιμη συνεργασία με την τοπική Μητρόπολη Δημητριάδος

Η Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος και Αιμυρού, που εδρεύει στο Βόλο, έχει αρχίσει να δραστηριοποιείται δυναμικά σε θέματα προστασίας του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Σε αυτό το πλαίσιο, η Μητρόπολη ξεκίνησε το περασμένο καλοκαίρι να συνεργάζεται με την Ε.Ε. με αρχικό στόχο την από κοινού προετοιμασία ενός περιβαλλοντικού συνεδρίου.

Έτσι, την Παρασκευή 31 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στο Συνεδριακό Κέντρο Θεσσαλίας στο Βόλο κληρικο-laϊκή σύναξη με συμμετοχή 350 περίπου κληρικών και επιτρόπων ενοριών της Μητροπόλεως με στόχο την ευαισθητοποίησή τους σε θέματα προστασίας εκ-

κλησιαστικών μνημείων. Προβλήθηκε η ταινία της Λυδίας Καρρά "Το Λιθάρι του Θεού" και ακολούθησε ομιλία-συζήτηση του πρωτοσύγκελλου της Ι. Μητροπόλεως Νικοπόλεως και Πρεβέζης, αρχιμανδρίτη Θεοδόσιου Μαρτζούχου, με αφορμή την πρόσφατη εμπειρία αναστηλώσεων εκκλησιαστικών μνημείων στην Ι. Μ. Πρεβέζης, που παρουσιάζεται στην ταινία. Ακολούθησε ομιλία του προέδρου της Ε.Ε., κ. Κώστα Καρρά, ο οποίος αρχικά αναφέρθηκε στο Άγιο Όρος ως περιβόλι της Παναγίας και κατ' εξοχήν χώρο ευθύνης της Ορθοδοξίας σε σχέση με τη Θεία Δημιουργία και στη συνέχεια έκανε ευρύτερες επισημάνσεις. Τη σύναξη έκλεισε ο Μητροπολίτης Δημητριάδος Ιγνά-

Στιγμιότυπο από την κληρικοθαϊκή σύναξη στο Συνεδριακό Κέντρο Θεσσαλίας

τιος τονίζοντας την ιδιαίτερη φροντίδα που επιβάλλεται να δείχνουν όσοι ιερείς, επήτροποι και μοναχοί διακονούν σε ενορίες και μοναστήρια που διαθέτουν ιστορικές εκκλησίες και εκκλησιαστικά κειμήλια τόσο για την προστασία και την ανάδειξή τους, όσο και - εφόσον αυτή χρειάζεται - για την αναστήλωσή τους με σεβασμό στην αρχική τους μορφή.

Το Σάββατο 1 Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε στον ίδιο χώρο ημερίδα για το περιβάλλον. Αντικείμενο της πρωινής συνεδρίας ήταν η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.). Αρχικά η Αγγελική Τρικαλίτη, Δρ. Π.Ε. και σχολική σύμβουλος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, παρουσίασε το εκπαιδευτικό υλικό που έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Η αναπληρώτρια καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Βασιλική Παπαδημητρίου περιέγραψε εποπτικά την εμπειρία της στην περιβαλλοντική εκπαίδευση των φοιτητών και αυριανών δασκάλων. Ο βιολόγος Κώστας Βασιλάκης παρουσίασε το βιβλίο του "Εξαφροσύνη" δίνοντας έμφαση στην εκπαιδευτική χρήση που μπορεί να έχει, αλλά και στις ιδέες που μπορεί καθένας μας να πάρει ώστε να κάνει την καθημερινή του ζωή πιο φιλική προς το περιβάλλον. Ο γεωπόνος και εκπαιδευτικός Άγγελος Παπαϊωάννου αναφέρθηκε στους στόχους, τη δραστηριότητα και τη σημασία του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μακρινίτσας, το οποίο διευθύνει. Τη συνεδρία έκλεισε η χημικός και ωκεανογράφος Μπέσσυ Μαντζάρα παρουσιάζοντας το βιβλίο της Ε.Ε. για τη μεσογειακή φώκια και δύο νέα εκπαιδευτικά πακέτα του ΜΙΟ που απευθύνονται σε μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου για τη διαχείριση του νερού και των στερεών απορριμμάτων.

Την πρώτη εισήγηση της απογευματινής συνεδρίας έκανε ο τέως υπουργός και τέως επήτροπος της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση Ιωάννης Παλαιοκρασάς παρουσιάζοντας την πρόταση της Ε.Ε. για την Περιβαλλοντική Φορολογική Μεταρρύθμιση. Στη συνέχεια ο Βιολόγος Κώστας Βασιλάκης αναφέρθηκε στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων και στην εφαρμογή που αυτές βρίσκουν στη χώρα μας. Ο καθηγητής Ιχθυολογίας και

Υδροβιολογίας και πρόεδρος του Τμήματος Ζωικής Παραγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Χρήστος Νεοφύτου έκανε μια εμπειριστατωμένη παρουσίαση της σημερινής κατάστασης των υδάτινων πόρων στο θεσσαλικό κάμπο, των προβλημάτων διαχείρισής τους και των μελλοντικών προοπτικών. Ακολούθησε ζωνρή, αλλά ευπρεπής συζήτηση για διάφορα φλέγοντα θέματα, όπως η εκτροπή του Αχελώου και ο επαναπλημμυρισμός μέρους της αποξηρανθείσας λίμνης Κάρλας.

Πριν από το κλείσιμο της ημερίδας με την προβολή της ταινίας της Λυδίας Καρρά "Το τραγούδι της φώκιας", η Βάβια Στεργιώτη παρουσίασε με πολύ ζωντανό τρόπο τα αποτελέσματα πανελλαδικής έρευνας της Ε.Ε. για την περιβαλλοντική συνείδηση του Έλληνα

και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων αυτών σε μαθητές γυμνασίου και λυκείου.

Γενικά το συνέδριο χαρακτηρίστηκε από το υψηλό επίπεδο των εισηγήσεων, την ισορροπημένη συνεργασία Μητροπόλεως Δημητριάδος και Ελληνικής Εταιρείας και την επίσης ισορροπημένη μελέτη ζητημάτων διεθνούς, πανελληνίου και τοπικού ενδιαφέροντος. Ωστόσο, παρά την επαρκή προβολή του και την πρόσκληση των εκπαιδευτικών και του κοινού για συμμετοχή, το συνέδριο παρακολούθησαν μόλις μερικές δεκάδες, επιβεβαιώνοντας δυστυχώς το ελλειπές ενδιαφέρον που υπάρχει για την ουσιαστική συζήτηση και αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών θεμάτων στην περιοχή.

Την 1η Νοεμβρίου έγιναν και τα επίσημα εγκαίνια της Έκθεσης, που φιλοξενήθηκε για 15 ημέρες στο φουαγιέ του Συνεδριακού Κέντρου Θεσσαλίας. Οι 700 περίπου μαθητές από 9 Σχολεία του Βόλου και του Αιγίου που επισκέφθηκαν την Έκθεση συνοδευόμενοι από τους δασκάλους και καθηγητές τους, είχαν την ευκαιρία να ξεναγηθούν σε αυτή σε μικρές ομάδες από τους συνεργάτες της Μητροπόλεως, Ανδρέα Παπαγιώτου, δάσκαλο, και Βάιο Αλεξόπουλο, φυσικό, και στη συνέχεια να παρακολουθήσουν την ταινία της Λυδίας Καρρά "Οι επτά πηγές του Παραδείσου". Από τα πρόσωπα των μαθητών όταν έφευγαν από το Συνεδριακό μπορούσε κανείς εύκολα να καταλάβει ότι η Έκθεση αποτέλεσε γι αυτούς μια ευχάριστη και εποικοδομητική εναλλακτική διαδικασία μάθησης.

Οι παραπάνω εκδηλώσεις ήταν μόνο η αρχή για την πιο δυναμική παρουσία της Ε.Ε. στη Μαγνησία. Ήδη το Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ε.Ε. συνεργάζεται με τη Μητρόπολη Δημητριάδος για τη λεπτομερή καταγραφή των εκκλησιαστικών μνημείων της και τη διάσωση και αποκατάσταση των πλέον απειλούμενων από αυτά, ενώ από το Συνέδριο προέκυψε ενδιαφέρον για σύσταση Τοπικής Επιτροπής της Ε.Ε. στη Μαγνησία καθώς και το ενδεχόμενο διοργάνωσης κατασκηνώσεων της Ε.Ε. στο νησί Τρίκερι.

Μάνος Κουμπαρέλης, Βιολόγος

Συμβούλιο Επικοινωνίας (ΣΕΠΙ) Εορταγορά 2003: Ένας Θεσμός Ευχάριστος και Δημιουργικός!

Ακόμα μεγαλύτερη επιτυχία σημείωσε φέτος η εορταγορά μας το τετράημερο 4-7 Δεκεμβρίου 2003. Οι χώροι του ισογείου και του υπογείου μεταμορφώθηκαν για άλλη μια φορά σε ένα χαρούμενο Χριστουγεννιάτικο σκηνικό, όπου για τέσσερις μέρες, μέλη και φίλοι της Ε.Ε. έκαναν τις αγορές τους για τις γιορτές. Μαντήλιες από την Ινδία, χειροποίητα κοσμήματα από ημιπολύτιμες πέτρες, κεραμικά, κεριά, κεντήματα, έπιπλα παλαιά και καινούρια, βιβλία για τη φύση και την αρχιτεκτονική ήταν μερικές μόνο από τις ιδέες δώρων που προσφέρονταν με στόχο τη στήριξη του κεντρικού ταμείου. Ανάμεσα στα είδη που προσφέρονταν, περίοπτη θέση είχε το φλουρί μας, αντίγραφο αρχαίου νομίσματος από τη Σικυώνα.

Το χαρούμενο κλίμα των ημερών τονίστηκε με τη συνδρομή των μουσικών, με προεξάρχοντα τον Θανάση Κλεώλη στην κιθάρα και το τραγούδι. Ήταν μια πετυχημένη εκδήλωση (το καθαρό κέρδος υπολογίζεται κοντά στα 10,000 ευρώ) που, στο σύνολό της, άφησε εξαιρετικές εντυπώσεις γιατί όλη ήταν καλόγουστα.

Ένα Μεγάλο Ευχαριστώ σε Όσους Βοήθησαν:

• Στα μέλη της επιτροπής οργάνωσης της εορταγοράς Λυδία Καρρά, Λούλα Κέρτακωφ, Νίνα Κουτσουδάκη, Μαρία Λιαρικού, Φώφη Νεοφύτου καθώς και στα μέλη του ΣΕΠΙ Ματρώνα Εγον-Ξυλά, Καίτη Θεοδωρίδου και Μαρία Καραβία για τη διάθεση, τις ιδέες και το κέφι που προσέφεραν για να πετύχει η φετινή εορταγορά.

• Στους εθελοντές Μαίη Αισώπου, Ελένη Βρατσάνου, Μαργαρίτα Βραχάλη, Αθηνά Ζιώγα, Μίκα Κουτσογιάννη, Γιώργο Κυριακόπουλο, Μαρία Μεγαπάνου, Έλενα Μουτσέλη, Ιλέανα Σιώρη, Νάταλι Σταυρίδου, Όι Σορώκου, Κωνσταντίνα Τσαούση και στις υποστηρίχτριες της Ε.Ε. Σοφία Γιαννάκη, Ειρήνη Γρατσία, Ζωή Κουμπούλη, Βάσω Λυμπερίδη, Δήμητρα Μαυρίκου και Μάρω Τουμπανίκη για την πολύτιμη βοήθειά τους.

• Στις κυρίες Άννα Διαμαντοπούλου, Ματρώνα Εγον-Ξυλά, Λούλα Κέρτακωφ, Φώφη Νεοφύτου, Marie-Therese Rijnmenans και στον κύριο Γεώργιο Γκούτη για τη δωρεά αντικειμένων και εδεσμάτων προς πώληση.

• Στις κυρίες Hillary Σακελλαριάδη και Ελένη Φίλωνος για την τόσο καλόγουστη διακίνηση των χώρων της εορταγοράς μας.

• Στην κυρία Νάντια Ποταμιάνου για την ευγενική προσφορά κάλυψης της αμοιβής των μουσικών.

• Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην κυρία Λυδία Καρρά για την ιδέα και τη γενική εποπτεία της οργάνωσης της εορταγοράς.

Χριστίνα Λάσκαρη

Πανόραμα Οικολογικών Ταινιών

Ήδη πέρασαν οι δύο πρώτοι μήνες προβολών. Η πρώτη ταινία "Rivers and Tides" του Thomas Riedelseimer (18.11.2003) προσέληκε κυρίως κοινό με καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα. Η δεύτερη βραδιά προβολών (25.11.2003) περιελάμβανε ταινίες αμιγώς ελληνικού ενδιαφέροντος με το "Μικρό μου Καστελλόριζο" του Νίκου Καρακώστα και τον "Ελληνικό Βυθό" των Κωνσταντίνου Κυριακόπουλου και Μωχάμεντ Γκολιπούρ Μογκάνταμ. Οι σκηνοθέτες προλόγισαν τις ταινίες τους. Η "Φωνή της Λιουντμίλα" στις 1.12.2003, ένα βαθιά προσωπικό

έργο σχετικά με τις επιπτώσεις του ατυχήματος στο Τσέρνομπιλ, προκάλεσε εν μέσω αλλήλων το ενδιαφέρον Ουκρανών που ζουν στην πόλη μας. Δύο βδομάδες μετά προβλήθηκαν: "Ο Γυπαετός" του Στέλιου Αποστολόπουλου και "Το Δάσος των Αρπακτικών" των Πάνου Παπαδόπουλου και Άκη Κερσανίδη. Είχαμε την ευκαιρία, μετά τον "Γυπαετό", να ακούσουμε λίγα λόγια από το σκηνοθέτη του, κύριο Αποστολόπουλο, ο οποίος απάντησε και στις ερωτήσεις του κοινού.

Σοφία Γιαννάκη

Συμβούλιο Θεσμικού Πλαισίου (ΣΘΕΠ): Εσπερίδα για την Ενέργεια.

Η Ε.Ε. διοργάνωσε το βράδυ της Δευτέρας 15 Δεκεμβρίου 2003 στην αίθουσα εκδηλώσεων της μια εξαιρετικά επιτυχημένη συνάντηση εργασίας με θέμα: "Ρύπανση και Αστικές Μεταφορές".

Ο πρώτος ομιλητής ήταν ο κ. Ζερεφόρ, Καθηγητής στο Εργαστήριο Κλιματολογίας & Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο κ. Ζερεφόρ αναφέρθηκε στην έντονα αυξητική τάση της θερμοκρασίας που έχει παρατηρηθεί κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια και που οφείλεται στις συνέπειες της οικονομικής δραστηριότητας του ανθρώπου. Ο κ. Γιώργος Γιαννής, Συγκοινωνιολόγος και Λέκτορας στη Σχολή Πολιτικών Μηχανικών Ε.Μ.Π., μίλησε για την παράληψη της Πολιτείας να κάνει μακρόχρονο και ολοκληρωμένο σχεδιασμό σε ό,τι αφορά στις αστικές μεταφορές. Ακολούθησε η ομιλία της κυρίας Εύης Παπακωνσταντίνου, Χημικού Μηχανικού και Προϊσταμένης του Τομέα Συντή-

ρησης Μνημείων Ακρόπολης για τις επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στα αρχαία μνημεία. Μετά από τον κ. Παναγιώτη Κλήμη, Διευθυντή Σχεδιασμού και Μελετών της ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ, μίλησε ο κ. Μίλητος Τσοσκούνογλου, Διευθυντής του Τομέα Προστασίας Περιβάλλοντος της Toyota Ελλάδας α.β.ε.ε. Ο κ. Τσοσκούνογλου πρότεινε την υιοθέτηση νέων, λιγότερο ρυπογόνων τεχνολογιών από τις αυτοκινητιστικές βιομηχανίες, για να σταματήσει η άνοδος της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Η συνάντηση ολοκληρώθηκε σε ένα κλίμα εποικοδομητικής συζήτησης. Θα ακολουθηθεί από μια διημερίδα για την Ενέργεια που προγραμματίζεται για τις 1 και 2 Απριλίου με συνδιοργάνωση του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και τη χορηγία του Ομίλου Κοπελίουζου αθλά και της Toyota Ελλάδας α.β.ε.ε., η οποία στήριξε την οργάνωση της εσπερίδας.

Θεόδωρος Πουλής

Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (ΣΑΚ)

"Γνωρίζοντας ένα Μοναστήρι": Η Ιερά Μονή Ευαγγελιστρίας στο Νησί Τρίκερι

Η πρώτη κοινή δραστηριότητα της Ε.Ε. με την Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος και Αιμυρού πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 2003 στο νησί Τρίκερι της Μαγνησίας και αφορούσε τη γνωριμία με το μοναστήρι της Ευαγγελιστρίας, ένα μνημείο του 19ου αιώνα.

Το ΣΑΚ και ο Σύνδεσμος Νέων της Μητρόπολης δημιούργησαν μια εκπαιδευτική δραστηριότητα που στόχο είχε οι νέοι που συμμετείχαν στη διο-ρθόδοξη κατασκήνωση να συγκεντρώσουν στοιχεία για το μοναστήρι, να φωτογραφίσουν και να σχεδιάσουν το μνημείο. Η συλλογή των τεκμηρίων, προφορικών και φωτογραφικών, οδήγησε στη γνωριμία με το κτήριο, την ιστορία και τα προβλήματά του. Το δεήτιο καταγραφής έγινε από την επιστημονική γραμματέα του ΣΑΚ κ. Ειρήνη Γρατσία, ενώ την εκπαιδευτική δραστηριότητα στο Τρίκερι ανέλαβε ο κ. Μάνος Κουμπάρης, συνεργάτης της Μητρόπολης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συνέλεξαν οι 30 νέοι και νέες από διάφορες χώρες που συμμετείχαν στην κατασκήνωση η ανέγερση του μοναστηριού που ανήκει στην κοινότητα Τρικεριού χρονολογείται στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα. Η Μονή βρίσκεται μέσα σε ελαιώνα και περιλαμβάνει έναν περίβολο με τα κελιά, τις στοές και τους βοηθητικούς χώρους καθώς και το καθολικό. Το καθολικό είναι τρίκλιτη βασιλική με δόρυκτη στέγη στο κέντρο της οποίας υψώνεται μικρός

τρούλος. Οι τοίχοι είναι κτισμένοι με πέτρες και η στέγη καλυπτόταν από πλάκες που δυστυχώς πρόσφατα αντικαταστάθηκαν με κεραμίδια. Εξωτερικά η καμάρα του ιερού κοσμεύεται με μαρμάρινες ανάγλυφες πλάκες, οι

οποίες φέρουν παραστάσεις ανθρώπων, δικέφαλου αετού και ζώων. Πολλές επιγραφές σώζονται σε διάφορα σημεία του ναού.

Εκτεταμένες εργασίες αποκατάστασης της μονής έχουν ξεκινήσει και αναμένεται να ολοκληρωθούν σύντομα.

Η Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος παρέδωσε το υλικό που συγκεντρώθηκε στο ΣΑΚ, το οποίο καταχωρήθηκε στα αρχεία του.

Μονή Ευαγγελιστρίας, Τρίκερι 2003

Αρχείο ΣΑΚ

Ειρήνη Γρατσία, Επιστημονική Γραμματέας ΣΑΚ

Δύο Σημαντικά Έργα Αποκατάστασης βρίσκονται σε εξέλιξη

Το 2003 ξεκίνησαν δύο έργα αποκατάστασης με την πρωτοβουλία και τη συνεργασία του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς. Πρόκειται για την αποκατάσταση του καθολικού της Αγίας Κυριακής στην Παλιαχώρα της Αίγινας και την αποκατάσταση του βυζαντινού ναού της Κοιμήσεως Θεοτόκου στα Ταΐρια Μονεμβασίας.

Αγία Κυριακή

Το ΣΑΚ έχει εντάξει στη δράση του την προστασία και την ανάδειξη του μεσαιωνικού οικισμού της Παλιαχώρας. Στο πλαίσιο αυτό αναζητά χορηγίες για την αποκατάσταση των ναών και τη συντήρηση των τοιχογραφιών τους, ενώ παράλληλα η πρόεδρος του κ. Χάρης Καλλιγιά έχει αναλάβει τη σύνταξη πρότασης για την ανάδειξη του συνόλου του οικισμού. Το 2001 ολοκληρώθηκε η αποκατάσταση του ναού του Αγίου Γεωργίου του Καθολικού με χορηγία του Ιδρύματος Α. Γ. Λεβέντη, ενώ τον Σεπτέμβριο του 2003 ξεκίνησε η αποκατάσταση του καθολικού της Αγίας Κυριακής, ενός σημαντικού ναού με τοιχογραφίες. Το έργο πραγματοποιείται με τη χορηγία του Ιδρύματος "Σταύρος Νιάρχος" και τη γενική επιβλέψη της 2ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (ΕΒΑ). Η μελέτη

Αγ. Κυριακή Παλιαχώρας, 2003

Αρχείο ΣΑΚ

αποκατάστασης έγινε από τους αρχιτέκτονες μηχανικούς κ. Παναγιώτη Τσακόπουλο και κ. Τόνια Κατερίνη, οι οποίοι έχουν και την επιβλέψη της αποκατάστασης. Ο αρχιτέκτων κ. Μιχάλης Μαράς έχει αναλάβει την εκτέλεση των εργασιών. Η κ. Χάρης Καλλιγιά είναι υπεύθυνη του έργου από την πλευρά του ΣΑΚ.

Μέχρι σήμερα έχει γίνει η προληπτική συντήρηση των τοιχογραφιών από την Εταιρεία Π. Δρίτσας και ΣΙΑ Ο.Ε. με ειδικό συνεργάτη τη συντηρήτρια κα Α. Σημαντώνη, η οποία πρόσφερε αφιλοκερδώς τη συνεργασία της. Όσον αφορά τις υπόλοιπες εργασίες έχει γίνει βαθύ αρμολόγημα και έχει ανοιχθεί τομή εξωτερικά του νοτίου τοίχου. Η 2η ΕΒΑ πραγματοποιεί ανασκαφή στο χώρο που ανοίχθηκε η τομή και έχουν αποκαλυφθεί τα

αρχιτεκτονικά κατάλοιπα του τρίτου κλίτους του ναού.

Πολλοί είναι οι φορείς και τα άτομα που συνεργάζονται για την πραγμάτωση μιας ποιοτικής αποκατάστασης. Ο προϊστάμενος της 2ης ΕΒΑ, κ. Χαράλαμπος Πέννας, παρακολουθεί το έργο. Η Παναιγινήτική Επιτροπή για τη Διάσωση της Παλιαχώρας της οποίας πρόεδρος είναι ο σεβασμιότατος Μητροπολίτης Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης κ. Εφραίμ, βοηθά τόσο με την οικονομική στήριξη του έργου, για το οποίο ευχαριστούμε θερμά τη Μητρόπολη - επιχορήγησε το μεγαλύτερο μέρος της προληπτικής συντήρησης των τοιχογραφιών - όσο και με την εκτέλεση διαφόρων εργασιών. Ο κ. Νεκτάριος Κουκούλης, ταμίας της Επιτροπής, διευκολύνει με κάθε τρόπο την εξέλιξη του έργου. Η καθηγήτρια κα Τόνια Μοροπούλου, υπεύθυνη του εργαστηρίου αναλύσεων της Σχολής των Χημικών Μηχανικών του ΕΜΠ, προσφέρει αφιλοκερδώς τη συνεργασία του εργαστηρίου για την ανάλυση των κονιαμάτων ώστε τα νέα κονιάματα να έχουν σύσταση ανάλογη με των παλαιών.

Το έργο της αποκατάστασης προχωρά και υπολογίζεται μέσα στο καλοκαίρι του 2004 να έχει ολοκληρωθεί.

Κοίμηση Θεοτόκου στα Ταΐρια της Μονεμβασίας

Στα Ταΐρια της Μονεμβασίας βρίσκεται ένας διπλός ναός αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου και την Αγία Άννα. Το μνημείο χρονολογείται στο 10ο αιώνα και στο εσωτερικό του σώζονται τοιχογραφίες από τον 12ο έως τον 14ο αιώνα. Χορηγός του έργου αποκατάστασης του ναού της Κοίμησης της Θεοτόκου είναι το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη. Η μελέτη αποκατάστασης έγινε αφιλοκερδώς από τον κ. Αλέξανδρο Καλλιγιά και την κ. Χάρη Καλλιγιά, οι οποίοι έχουν αναλάβει, επίσης αφιλοκερδώς, και την επιβλέψη των εργασιών. Το έργο έχει προχωρήσει σε μεγάλο βαθμό και η 5η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, υπεύθυνη για το ναό, έχει εκφράσει την ικανοποίησή της για τις μέχρι τώρα εργασίες.

Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί οι στερεωτικές εργασίες στις τοιχογραφίες, αφαίρεση, καθαρισμός και φύλαξη όρων των παλιών κεραμιδιών, πραγματοποίηση

Φωτό: Α. & Χ. Καλλιγιά

Ναός Κοίμησης Θεοτόκου

τοιμμεντενέσεων με χειροκίνητη πρέσσα, αποκάθλυψη και αντικατάσταση των θεμελίων, εξυγίανση του νότιου τοίχου που παρουσιάζει υγρασία, αποκάθλυψη, καθαρισμός θόλων, επανατοποθέτηση των κεραμιδιών κ.ά. Οι εργασίες εκτελούνται από το συνεργείο του κ. Ιωάννη Χαραμή.

Στόχος του ΣΑΚ είναι να συνεχισθούν, σε συνεργασία με την 5η ΕΒΑ, οι οικοδομικές εργα-

σίες (πηλακόστρωση, κουφώματα), να αποκαθλυφθούν οι τοιχογραφίες και να οργανωθεί και να αναδειχθεί ο περιβάλλον χώρος της εκκλησίας.

Ναός του Σωτήρος στο Αλεποχώρι Αττικής

Σύντομα θα ξεκινήσει το τρίτο έργο αποκατάστασης του ΣΑΚ. Πρόκειται για το βυζαντινό ναό του

Σωτήρος στο Αλεποχώρι Αττικής, που το 1981 υπέστη σημαντικές ζημιές από τον σεισμό. Το στέγαστρο που τοποθετήθηκε το 1981 για να προστατεύσει το μνημείο από τις καιρικές συνθήκες ήταν έργο της Ε.Ε. και μένει έκτοτε στη θέση του. Το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη ενέταξε στις χορηγίες του 2004 την επισκευή του καθολικού, σημαντικού μνημείου του 13ου αιώνα.

Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΣΠΕ)

Σεμινάρια Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε συνεργασία με το Γραφείο Νεότητας της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών

Το Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Ε.Ε. σε συνεργασία με το Γραφείο Νεότητας της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών ξεκίνησε έναν κύκλο σεμιναρίων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με έμφαση στην πρακτική εφαρμογή. Οι συναντήσεις που πραγματοποιούνται κάθε Παρασκευή άλλοτε στα γραφεία της Ε.Ε. και άλλοτε στο Γραφείο Νεότητας θα διαρκέσουν μέχρι και τον Ιανουάριο 2004. Όπως διαφάνηκε από την πρώτη συνάντηση, οι νεαροί κατηχητές, στο σύνολό τους φοιτητές, διακατέχονται από μεγάλο ενθουσιασμό, θέληση για μάθηση και ερευνητικό στοχασμό. Εκπαιδευτικοί, κάτοχοι πανεπιστημιακών και μεταπτυχιακών τίτλων και με πολύχρονη πείρα στο χώρο αυτό, τους βοηθούν να προσεγγίσουν βιωματικά την περιβαλλοντική διδασκαλία. Μαζί τους φωτίζουν το θέμα από θεολογικής πλευράς διακεκριμένοι θεολόγοι με έντονο ενδιαφέρον για τα οικολογικά ζητήματα.

Μάρω Τουμπανάκη, Γραμματέας ΣΠΕ

Συμβούλιο Φυσικού Περιβάλλοντος (ΣΦΥΠ) - 6^η Ημερίδα Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας

Η Ε.Ε. σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιολογίας και τις Ερευνητικές Ομάδες Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας και Χημείας Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αθηνών, υπό την οργανωτική ευθύνη της Δρ. Λ. Καραλή-Γιαννακοπούλου, οργάνωσε με μεγάλη επιτυχία στις 10 Δεκεμβρίου 2003 τον έκτο κύκλο ομιλιών με θέμα: Οι Μεταβολές των Αρχαιοπεριβαλλόντων στον Ελληνικό Χώρο - Η Πρόσφατη Έρευνα. Μίλησαν διακεκριμένοι επιστήμονες και αρχαιολόγοι σχετικών Εφορειών του Υπουργείου Πολιτισμού καθώς και εκπρόσωποι αρχαιολογικών σχολών, οι οποίοι κατέδειξαν:

- Τον πλούτο των πληροφοριών περιβαλλοντικής φύσεως που είναι δυνατόν να αντληθούν από κατάλληλη αξιοποίηση κάθε ανασκαφικού καταλοίπου.
- Τη δυνατότητα προσέγγισης και κατανόησης του περιβάλλοντος προηγούμενων εποχών με τη βοήθεια των σύγχρονων επιστημονικών μεθόδων.
- Τη χρησιμοποίηση της διεπιστημονικής προσέγγισης των συναφών θεμάτων. Δόθηκε, επίσης, η ευκαιρία περαιτέρω γνωριμίας μεταξύ επιστημόνων, ομάδων και φορέων που δραστηριοποιούνται σε τομείς σχετικούς με το αντικείμενο της Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας.

- Το Περιοδικό "Άλφο" και ο εκδότης του, κ. Αλέξανδρος Κόντης, δημοσίευσαν στο τεύχος Δεκεμβρίου εκτενές άρθρο για την Ε.Ε. και την ενασχόλησή της με την προστασία των Ελληνικών φυλών αλόγων και το πρόσφατο πρόγραμμα του ΣΦΥΠ σε συνεργασία με το Α.Π.Θ. για τη μελέτη και προστασία του Σκυριανού Αλόγου. Τον ευχαριστούμε θερμά και προσβλέπουμε στη συνέχιση αυτής της συνεργασίας.

Μπέσσυ Μαντζάρα

Νέα από την Ευρώπη

Μείωση Φόρων για τα Διατηρητέα (05.12.03)

Στις 4 Δεκεμβρίου 2003, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισε να εισηγηθεί στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα την πρόταση τα κράτη-μέλη να χρεώνουν χαμηλότερους φόρους στα κτίρια που έχουν χαρακτηριστεί ως διατηρητέα μνημεία. Αυτή η εξέλιξη ακολούθησε μια εκστρατεία αποστολής επιστολών προς όλους τους αρμόδιους υπουργούς από την Εφορεία Ευρωπαϊκής Κληρονομιάς, όργανο που δημιούργησε η Europa Nostra.

Αυξημένη Προστασία για τη Μεσόγειο (17.11.03)

Δεκαέξι κράτη που αγκαλιάζουν τις ανατολικές και νότιες ακτές της Μεσογείου θα βοηθήσουν στη χάραξη της θαλάσσιας στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την εισαγωγή σκληρότερων κανονισμών κατά της ρύπανσης. Η συμφωνία αυτή, που στόχο έχει να φέρει την περιβαλλοντική προστασία της Μεσογείου πιο κοντά στα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επετεύχθη σε συνάντηση, στην οποία έλαβαν μέρος τέσσερα κράτη-μέλη - Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία και Ιταλία. Οι δεσμεύσεις για τη μείωση της ρύπανσης που έγιναν στη συνάντηση περιλαμβάνουν τη σταδιακή μείωση της επίγιας μόλυνσης, τη μείωση των επικίνδυνων απορριμμάτων από βιομηχανικές εγκαταστάσεις και την καθιέρωση καταγραφής των πηγών μόλυνσης.

Ανησυχία για την Ταχύτητα Ανάπτυξης Γης στη Γερμανία (10.11.03)

Το ινστιτούτο στατιστικής της Γερμανίας δημοσίευσε στοιχεία που δείχνουν ότι 105 εκτάρια γης ανά μέρα καλύφθηκαν με δόμηση μέσα στο 2002. Αν και αυτός ο ρυθμός αύξησης μειώθηκε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, παραμένει σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από τον στόχο της κυβέρνησης για 30 εκτάρια κάλυψης ανά μέρα, τον οποίο ελπίζει να πετύχει μέχρι το 2020.

Η Οδηγία για Ανταλλαγή Εκπομπών Ρύπων Μπαίνει σε Εφαρμογή (30.10.03)

Η Οδηγία αυτή, που ισχύει από τις 25 Οκτωβρίου, θεσμοθετεί ένα σχήμα μέσα από το οποίο κάθε κράτος-μέλος καθώς και τα κράτη προς ένταξη και η Νορβηγία θα μπορούν να αγοράζουν δικαιώματα εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα ή παρόμοιων ρύπων που σχετίζονται με το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Οι χώρες-μέλη οφείλουν να υιοθετήσουν την Οδηγία μέχρι την 31.12.2003 και να υποβάλουν πρόταση για τη διανομή των σχετικών δικαιωμάτων μέχρι τις 31.03.2004.

Νέο Σχέδιο για τις Χημικές Ουσίες (29.10.03)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει νέο κανονισμό για τις χημικές ουσίες, ο οποίος, εάν εγκριθεί, θα μεταθέσει σε μεγάλο βαθμό την ευθύνη της αξιολόγησης και διαχείρισης της ασφάλειας χημικών ουσιών στη βιομηχανία. Ο σχετικός κανονισμός με την ονομασία Reach Regulation αποτελεί, σύμφωνα με τον Επίτροπο για τις Επιχειρήσεις Erkki Liikanen, τη μεγαλύτερη πρόκληση μέχρι τώρα στην εφαρμογή της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο νέος κανονισμός υποχρεώνει όλους τους κατασκευαστές και εισαγωγείς χημικών ουσιών σε επίσημη καταγραφή όλων των χημικών που παράγονται σε ποσότητες μεγαλύτερες του ενός τόνου, σύμφωνα με ένα χρονοδιάγραμμα διάρκειας 11 ετών. Ορισμένες από τις ουσίες αυτές θα αξιολογούνται και, εάν κρίνεται απαραίτητο, θα υπόκεινται σε ελέγχους. Οι πλέον επικίνδυνες θα παίρνουν έγκριση για τη διάθεσή τους στην αγορά μόνο στην περίπτωση που η βιομηχανία πείσει τις αρχές ότι μπορεί να χρησιμοποιηθούν ασφαλώς σε συγκεκριμένες εφαρμογές.

Ο νέος αυτός κανονισμός αποτελεί ίσως την πιο σημαντική εξέλιξη στην ευρωπαϊκή νομοθεσία για τις επιχειρήσεις εδώ και δεκαετίες καθώς προβλέπεται να έχει αντίκτυπο σε πέρα από 34,000 περίπου βιομηχανικές επιχειρήσεις που ασχολούνται με χημικές ουσίες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Προωθεί την Agenda της "Πράσινης Δημοκρατίας" (28.10.03)

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προχώρησε στην παρουσίαση νομοθετικών προτάσεων που στόχο έχουν την εφαρμογή της συνθήκης του Άρχους του 1998 για την πρόσβαση στην πληροφορία, τη δημόσια συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά ζητήματα. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι προτάσεις αυτές, που υπολογίζεται να τεθούν σε εφαρμογή τον Ιανουάριο 2005, αποτελούν σημείο αναφοράς για την ενίσχυση δημοκρατικών διαδικασιών στην περιβαλλοντική πολιτική καθώς θα δώσουν τη δυνατότητα στους πολίτες να αναλαμβάνουν ευθύνη για το περιβάλλον. Οι πολίτες θα μπορούν να αμφισβητήσουν μία πράξη ή παράλειψη εφόσον έχουν "επαρκές ενδιαφέρον" να το κάνουν. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις θα μπορούν να προβούν σε αμφισβήτηση μίας πράξης ακόμα και εάν δεν επηρεάζονται άμεσα από αυτή, με την προϋπόθεση ότι χαρακτηρίζονται ως "προνομιούχοι οργανισμοί". Η γεωγραφική συσχέτιση, ο μη κερδοσκοπικός τους χαρακτήρας, η νομική υπόσταση και η μακροχρόνια ενασχόληση με την προστασία περιβάλλοντος είναι ορισμένα από τα κριτήρια, τα οποία θα πρέπει να πληρούν οι οργανισμοί για την απόκτηση αυτής της προνομιακής ταυτότητας.

Κοίμηση Θεοτόκου στα Ταΐρια της Μονεμβασίας

Στα Ταΐρια της Μονεμβασίας βρίσκεται ένας διπλός ναός αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου και την Αγία Άννα. Το μνημείο χρονολογείται στο 10ο αιώνα και στο εσωτερικό του σώζονται τοιχογραφίες από τον 12ο έως τον 14ο αιώνα. Χορηγός του έργου αποκατάστασης του ναού της Κοίμησης της Θεοτόκου είναι το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη. Η μελέτη αποκατάστασης έγινε αφιλοκερδώς από τον κ. Αλέξανδρο Καλλιγιά και την κ. Χάρη Καλλιγιά, οι οποίοι έχουν αναλάβει, επίσης αφιλοκερδώς, και την επίβλεψη των εργασιών. Το έργο έχει προχωρήσει σε μεγάλο βαθμό και η 5η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, υπεύθυνη για το ναό, έχει εκφράσει την ικανοποίησή της για τις μέχρι τώρα εργασίες.

Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί οι στερεωτικές εργασίες στις τοιχογραφίες, αφαίρεση, καθαρισμός και φύλαξη όλων των παλιών κεραμιδιών, πραγματοποίηση

Φωτό: Α. & Χ. Καλλιγιά

Ναός Κοίμησης Θεοτόκου

ταιμνεντέσεων με χειροκίνητη πρέσσα, αποκάλυψη και αντικατάσταση των θεμελίων, εξυγίανση του νότιου τοίχου που παρούσαζε υγρασία, αποκάλυψη, καθαρισμός θόλων, επανατοποθέτηση των κεραμιδιών κ.ά. Οι εργασίες εκτελούνται από το συνεργείο του κ. Ιωάννη Χαραμή.

Στόχος του ΣΑΚ είναι να συνεχισθούν, σε συνεργασία με την 5η ΕΒΑ, οι οικοδομικές εργα-

σίες (πηλακόστρωση, κουφώματα), να αποκαλυφθούν οι τοιχογραφίες και να οργανωθεί και να αναδειχθεί ο περιβάλλον χώρος της εκκλησίας.

Ναός του Σωτήρος στο Αλεποχώρι Αττικής

Σύντομα θα ξεκινήσει το τρίτο έργο αποκατάστασης του ΣΑΚ. Πρόκειται για το βυζαντινό ναό του

Σωτήρος στο Αλεποχώρι Αττικής, που το 1981 υπέστη σημαντικές ζημιές από τον σεισμό. Το στέγαστρο που τοποθετήθηκε το 1981 για να προστατεύσει το μνημείο από τις καιρικές συνθήκες ήταν έργο της Ε.Ε. και μένει έκτοτε στη θέση του. Το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη ενέταξε στις χορηγίες του 2004 την επισκευή του καθολικού, σημαντικού μνημείου του 13ου αιώνα.

Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΣΠΕ)

Σεμινάρια Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε συνεργασία με το Γραφείο Νεότητας της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών

Το Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Ε.Ε. σε συνεργασία με το Γραφείο Νεότητας της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών ξεκίνησε έναν κύκλο σεμιναρίων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με έμφαση στην πρακτική εφαρμογή. Οι συναντήσεις που πραγματοποιούνται κάθε Παρασκευή άλλοτε στα γραφεία της Ε.Ε. και άλλοτε στο Γραφείο Νεότητας θα διαρκέσουν μέχρι και τον Ιανουάριο 2004. Όπως διαφάνηκε από την πρώτη συνάντηση, οι νεαροί κατηχητές, στο σύνολό τους φοιτητές, διακατέχονται από μεγάλο ενθουσιασμό, θέληση για μάθηση και ερευνητικό στοχασμό. Εκπαιδευτικοί, κάτοχοι πανεπιστημιακών και μεταπτυχιακών τίτλων και με πολύχρονη πείρα στο χώρο αυτό, τους βοηθούν να προσεγγίσουν βιωματικά την περιβαλλοντική διδασκαλία. Μαζί τους φωτίζουν το θέμα από θεολογικής πλευράς διακεκριμένοι θεολόγοι με έντονο ενδιαφέρον για τα οικολογικά ζητήματα.

Μάρω Τουμπανάκη, Γραμματέας ΣΠΕ

Συμβούλιο Φυσικού Περιβάλλοντος (ΣΦΥΠ) - 6^η Ημερίδα Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας

Η Ε.Ε. σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιολογίας και τις Ερευνητικές Ομάδες Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας και Χημείας Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αθηνών, υπό την οργανωτική ευθύνη της Δρ. Α. Καραλή-Γιαννακοπούλου, οργάνωσε με μεγάλη επιτυχία στις 10 Δεκεμβρίου 2003 τον έκτο κύκλο ομιλιών με θέμα: Οι Μεταβολές των Αρχαιοπεριβαλλόντων στον Ελληνικό Χώρο - Η Πρόσφατη Έρευνα. Μίλησαν διακεκριμένοι επιστήμονες και αρχαιολόγοι σχετικών Εφορειών του Υπουργείου Πολιτισμού καθώς και εκπρόσωποι αρχαιολογικών σχολών, οι οποίοι κατέδειξαν:

- Τον πλούτο των πληροφοριών περιβαλλοντικής φύσεως που είναι δυνατόν να αντληθούν από κατάλληλη αξιοποίηση κάθε ανασκαφικού καταλοίπου.
- Τη δυνατότητα προσέγγισης και κατανόησης του περιβάλλοντος προηγούμενων εποχών με τη βοήθεια των σύγχρονων επιστημονικών μεθόδων.
- Τη χρησιμοποίηση της διεπιστημονικής προσέγγισης των συναφών θεμάτων. Δόθηκε, επίσης, η ευκαιρία περαιτέρω γνωριμίας μεταξύ επιστημόνων, ομάδων και φορέων που δραστηριοποιούνται σε τομείς σχετικούς με το αντικείμενο της Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας.

- Το Περιοδικό "Άλφιο" και ο εκδότης του, κ. Αλέξανδρος Κόντης, δημοσίευσαν στο τεύχος Δεκεμβρίου εκτενές άρθρο για την Ε.Ε. και την ενασχόλησή της με την προστασία των Ελληνικών φυλών αλόγων και το πρόσφατο πρόγραμμα του ΣΦΥΠ σε συνεργασία με το Α.Π.Θ. για τη μελέτη και προστασία του Σκυριανού Αλόγου. Τον ευχαριστούμε θερμά και προσβλέπουμε στη συνέχιση αυτής της συνεργασίας.

Μπέσσυ Μαντζάρα

Νέα από την Ευρώπη

Μείωση Φόρων για τα Διατηρητέα (05.12.03)

Στις 4 Δεκεμβρίου 2003, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισε να εισηγηθεί στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα την πρόταση τα κράτη-μέλη να χρεώνουν χαμηλότερους φόρους στα κτίρια που έχουν χαρακτηριστεί ως διατηρητέα μνημεία. Αυτή η εξέλιξη ακολούθησε μια εκστρατεία αποστολής επιστολών προς όλους τους αρμόδιους υπουργούς από την Εφορεία Ευρωπαϊκής Κληρονομιάς, όργανο που δημιούργησε η Europa Nostra.

Αυξημένη Προστασία για τη Μεσόγειο (17.11.03)

Δεκαέξι κράτη που αγκαλιάζουν τις ανατολικές και νότιες ακτές της Μεσογείου θα βοηθήσουν στη χάραξη της θαλάσσιας στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την εισαγωγή σκληρότερων κανονισμών κατά της ρύπανσης. Η συμφωνία αυτή, που στόχο έχει να φέρει την περιβαλλοντική προστασία της Μεσογείου πιο κοντά στα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επετεύχθη σε συνάντηση, στην οποία έλαβαν μέρος τέσσερα κράτη-μέλη - Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία και Ιταλία. Οι δεσμεύσεις για τη μείωση της ρύπανσης που έγιναν στη συνάντηση περιλαμβάνουν τη σταδιακή μείωση της επίγειας μόλυνσης, τη μείωση των επικίνδυνων απορριμμάτων από βιομηχανικές εγκαταστάσεις και την καθιέρωση καταγραφής των πηγών μόλυνσης.

Ανσυχία για την Ταχύτητα Ανάπτυξης Γης στη Γερμανία (10.11.03)

Το ινστιτούτο στατιστικής της Γερμανίας δημοσίευσε στοιχεία που δείχνουν ότι 105 εκτάρια γης ανά μέρα καλύφθηκαν με δόμηση μέσα στο 2002. Αν και αυτός ο ρυθμός αύξησης μειώθηκε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, παραμένει σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από τον στόχο της κυβέρνησης για 30 εκτάρια κάλυψης ανά μέρα, τον οποίο ελπίζει να πετύχει μέχρι το 2020.

Η Οδηγία για Ανταλλαγή Εκπομπών Ρύπων Μπαίνει σε Εφαρμογή (30.10.03)

Η Οδηγία αυτή, που ισχύει από τις 25 Οκτωβρίου, θεσμοθετεί ένα σχήμα μέσα από το οποίο κάθε κράτος-μέλος καθώς και τα κράτη προς ένταξη και η Νορβηγία θα μπορούν να αγοράζουν δικαιώματα εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα ή παρόμοιων ρύπων που σχετίζονται με το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Οι χώρες-μέλη οφείλουν να υιοθετήσουν την Οδηγία μέχρι την 31.12.2003 και να υποβάλουν πρόταση για τη διανομή των σχετικών δικαιωμάτων μέχρι τις 31.03.2004.

Νέο Σχέδιο για τις Χημικές Ουσίες (29.10.03)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει νέο κανονισμό για τις χημικές ουσίες, ο οποίος, εάν εγκριθεί, θα μεταθέσει σε μεγάλο βαθμό την ευθύνη της αξιολόγησης και διαχείρισης της ασφάλειας χημικών ουσιών στη βιομηχανία. Ο σχετικός κανονισμός με την ονομασία Reach Regulation αποτελεί, σύμφωνα με τον Επίτροπο για τις Επιχειρήσεις Erkki Liikanen, τη μεγαλύτερη πρόκληση μέχρι τώρα στην εφαρμογή της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο νέος κανονισμός υποχρεώνει όλους τους κατασκευαστές και εισαγωγείς χημικών ουσιών σε επίσημη καταγραφή όλων των χημικών που παράγονται σε ποσότητες μεγαλύτερες του ενός τόνου, σύμφωνα με ένα χρονοδιάγραμμα διάρκειας 11 ετών. Ορισμένες από τις ουσίες αυτές θα αξιολογούνται και, εάν κρίνεται απαραίτητο, θα υπόκεινται σε ελέγχους. Οι πλέον επικίνδυνες θα παίρνουν έγκριση για τη διάθεσή τους στην αγορά μόνο στην περίπτωση που η βιομηχανία πείσει τις αρχές ότι μπορεί να χρησιμοποιηθούν ασφαλώς σε συγκεκριμένες εφαρμογές.

Ο νέος αυτός κανονισμός αποτελεί ίσως την πιο σημαντική εξέλιξη στην ευρωπαϊκή νομοθεσία για τις επιχειρήσεις εδώ και δεκαετίες καθώς προβλέπεται να έχει αντίκτυπο σε πέρα από 34.000 περίπου βιομηχανικές επιχειρήσεις που ασχολούνται με χημικές ουσίες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Προωθεί την Agenda της "Πράσινης Δημοκρατίας" (28.10.03)

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προχώρησε στην παρουσίαση νομοθετικών προτάσεων που στόχο έχουν την εφαρμογή της συνθήκης του Άρχους του 1998 για την πρόσβαση στην πληροφορία, τη δημόσια συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά ζητήματα. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι προτάσεις αυτές, που υπολογίζεται να τεθούν σε εφαρμογή τον Ιανουάριο 2005, αποτελούν σημείο αναφοράς για την ενίσχυση δημοκρατικών διαδικασιών στην περιβαλλοντική πολιτική καθώς θα δώσουν τη δυνατότητα στους πολίτες να αναλαμβάνουν ευθύνη για το περιβάλλον. Οι πολίτες θα μπορούν να αμφισβητήσουν μία πράξη ή παράληψη εφόσον έχουν "επαρκές ενδιαφέρον" να το κάνουν. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις θα μπορούν να προβούν σε αμφισβήτηση μίας πράξης ακόμα και εάν δεν επηρεάζονται άμεσα από αυτή, με την προϋπόθεση ότι χαρακτηρίζονται ως "προνομιούχοι οργανισμοί". Η γεωγραφική συσχέτιση, ο μη κερδοσκοπικός τους χαρακτήρας, η νομική υπόσταση και η μακροχρόνια ενασχόληση με την προστασία περιβάλλοντος είναι ορισμένα από τα κριτήρια, τα οποία θα πρέπει να πληρούν οι οργανισμοί για την απόκτηση αυτής της προνομιακής ταυτότητας.

Λόφος Φιλοπάππου: Η Κακοποίηση Συνεχίζεται

Η φωτογραφία που δημοσιεύουμε δείχνει ανάγλυφα μόνον ένα τμήμα της καταστροφής που επέφεραν οι βαριές κατασκευές για τις εκθέσεις γλυπτικής στη νότια πλευρά του λόφου (πριν από χρόνια οργανώθηκε ολόκληρη Biennale στην Πνύκα χωρίς να χρειασθεί ακόμα και μία μόνιμη βάση). Δεν φανερώνει, όμως, η φωτογραφία τη νέα πρόσβαση για αυτοκίνητα που έχει ήδη δημιουργηθεί. Όλες οι προηγούμενες γενεές και διοικήσεις σεβάστηκαν τον Λόφο Φιλοπάππου ως πολύτιμο πνεύμονα πρασί-νου, μέσα στον οποίον υπήρχαν και σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι. Τώρα, με διάφορες προφάσεις εν αμαρτίαις, κατασκευάστηκε ο χώρος εκθέσεων γλυπτικής, ανοίχθηκε αυτοκινητόδρομος, διαπλατύνθηκε ένα ωραίο μονοπάτι με αποτέλεσμα τα αυτοκίνητα να διέρχονται από τα Πετράλωνα μέχρι τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου - και οι οδηγοί τους ισχυρίζονται ότι έχουν "έγκριση" να τον χρησιμοποιούν - ενώ δεν προστατεύονται τα λιθόστρωτα του Πικιώνη και συνεχίζεται η περίφραξη του Λόφου για "βραδινό περιορισμό"... των πεζών. Καταπατούνται όλες οι αρχές περιβαλλοντικής δεοντολογίας - δεν είναι παράξενο, λοιπόν, πως η Ε.Ε. δεν λαμβάνει απαντήσεις σε επιστολές προς την αρμόδια αρχή ενώ οι κάτοικοι αγωνίζονται ακόμα να πάρουν τα σχετικά έγγραφα.

Ας αφήσουμε, όμως, τη σχετική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (παρ. 5.2.2.) να μας περιγράψει τις συνέπειες του έργου αυτού: "Ο Χώρος Έκθεσης Γλυπτικής αποτελεί λειτουργία με καθαρά υπεροπτικό χαρακτήρα. Η χωροθέτησή του σε μια περιοχή-γειτονιά αμιγούς κατοικίας, όπως είναι η περιοχή Φιλοπάππου - σε συνδυασμό με τη νέα χωροθέτηση του θεάτρου "Δόρας Στράτου" - αναμένεται ότι θα μεταβάλλει τον οικιστικό της χαρακτήρα. Η λειτουργία του αναμένεται ότι θα έχει αρνητικές επιπτώσεις που αφορούν στην όχληση από την προσέλευση ενός νέου αριθμού επισκεπτών".

Συντονιστική Επιτροπή Ποιτών για το Φιλοπάππου

Μονή Τιμίου Προδρόμου στην Ανατολή Λαρίσης

Στη νότια πλευρά του Κισσάμου, 4 χλμ. από το χωριό Ανατολή Λαρίσης, βρίσκεται το μοναστήρι του Αγίου Προδρόμου. Η ευρύτερη περιοχή είναι γνωστή και ως "Όρος των Κελλιών", γιατί είναι γεμάτη με μονές και ασκηταριά. Ο Άγιος Δαμιανός ο Νέος έκτισε τη Μονή το 1550, η οποία λειτούργησε έως και το 1889. Στα ανατολικά της έχει κτισθεί σύγχρονο μοναστήρι στο οποίο μονάζουν επτά μοναχές από διάφορα μέρη του κόσμου. Η νέα Μονή Αγίου Προδρόμου έχει γίνει γνωστή για τις βιολογικές της καλλιέργειες.

Ιδιαίτερα θυπηρή είναι η ερειπιώδης κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Μονή. Το μεγαλύτερο μέρος του τείχους, των κελλιών και των αποθηκευτικών χώρων έχει κα-

ταρρεύσει. Το καθολικό, μια τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική, είναι επίσης σε πολύ κακή κατάσταση, αφού ο βόρειος τοίχος έχει αποκλίνει από την κατακόρυφο -ξύλινες αντηρίδες τον στηρίζουν- και έχει έντονη ρηγμάτωση και γενικά ολόκληρος παρουσιάζει ρηγματώσεις και παραμορφώσεις. Οι τοιχογραφίες του ναού -σώζονται κυρίως στο ιερό και στο βόρειο τοίχο- και το ξύλινο τέμπλο αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα και χρήζουν άμεσης συντήρησης.

Η προμελετη για την αποκατάσταση του καθολικού έχει γίνει από την αρχιτέκτονα-αναστηλώτρια κυρία Κ. Θεοχαρίδη και έχει εγκριθεί από το ΥΠΠΟ. Ωστόσο καμιά εργασία δεν έχει πραγματοποιηθεί με αποτέλε-

σμα η Μονή να έχει ανάγκη από άμεσες στερεωτικές εργασίες για να μην επιδεινωθεί η ήδη άσχημη κατάστασή της.

Ο κ. Αλέκος Ζάννος και η κα Ειρήνη Γρατσία, στο πλαίσιο της καταγραφής της κατάστασης των βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων που έχει ξεκινήσει το ΣΑΚ σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος, επισκέφθηκαν τη Μονή και διεπίστωσαν τα προβλήματα του μνημείου. Το ΣΑΚ προσαθεί να συμβάλει στην προσπάθεια που καταβάλλουν τόσο οι μοναχές όσο και η Ιερά Μητρόπολη για να σωθεί το σημαντικό αυτό μοναστήρι.

Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς

Άγιος Αθανάσιος Λαμίας

Αμέσως μετά τη Λαμία, στο ύψος του χωριού Αγία Παρασκευή, βρίσκεται, λίγα μόλις μέτρα από την Εθνική Οδό, ο ναός του Αγίου Αθανασίου. Πρόκειται για μια απλούστατη βασιλική, των προεπαναστατικών χρόνων (η παλαιότερη εικόνα φέρει την χρονολογία 1815), από τις πιο χαρακτηριστικές εκκλησίες του κάμπου, μιας περιοχής που κάποτε είχε και μουσουλμανικό πληθυσμό.

Η επιδίωξη του λαϊκού μαστορά που τον έκτισε να είναι ο ναός όσο το δυνατόν πιο αφανής για να μην προκαλεί, είναι έκδηλη, από μια σειρά αρχιτεκτονικών λεπτομερειών, με πρώτη τα μικρά παραλληλόγραμμα παράθυρα κάτω από την στέγη που κάνουν τον ναό να μοιάζει από απόστασας με αγροτική αποθήκη. Αγιογραφημένη είναι μόνον η αψίδα του ιερού. Ο ναός είναι ένα μάθημα ιστορίας για την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Οι βροχοπτώσεις του χειμώνα 2002-2003 προκάλεσαν την κατάρρευση του κεντρικού

τμήματος της στέγης καθώς και τμήματος του βορείου τοίχου. Το ΣΑΚ ενημέρωσε την αρμόδια Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και τον Μητροπολίτη Φθιώτιδος Νικόλαιο ώστε να ληφθούν άμεσα μέτρα για να αποτραπεί η περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης του μνημείου. Έρθε σε επαφή με μέλη της τοπικής κοινωνίας της Λαμίας ώστε να βοηθήσουν να αποτραπεί, την τελευταία έστω στιγμή, η πλήρης κατάρρευση του ναού. Σε προσεχές τεύχος του δελτίου θα παρουσιασθεί το θέμα των ναών της Τουρκοκρατίας των οποίων η μοίρα εξακολουθεί να θυμίζει την τύχη των βυζαντινών μνημείων τις πρώτες δεκαετίες μετά την απελευθέρωση.

Άγιος Αθανάσιος, 2003

Φωτό: Κ. Σταματοπούλος, αρχείο ΣΑΚ

Κώστας Σταματοπούλος, Γενικός Γραμματέας Ε.Ε.

Στη Σαντορίνη γκρεμίζουν αυτό που η Φύση φιλοτέχνησε

Στη Σαντορίνη, στον αιγιαλό της περιοχής του Μονοηθίου προς τον Καρτεράδο, τις πρώτες μέρες του Δεκεμβρίου, συνεργεία του Δήμου Θήρας άρχισαν να καταστρέφουν το ιδιαίτερου φυσικού κάλλους φυσικό ανάγλυφο της περιοχής, τους ονομαζόμενους τράφους, αλλοιώνοντας

μη αναστρέψιμο το χαρακτηριστικό τοπίο. Ο κ. Χριστόφορος Ασημής και η κυρία Χρυσούλα Σιγαλού έσπευσαν να αντιδράσουν προς τις Δημοτικές αρχές και τον κ. Λιμενάρχη ήδη από τις 7.12.2003 που τα έργα προχωρούσαν. Η Ε.Ε. συνέδραμε τις προσπάθειές τους μέσω ενεργειών του κ. Γεράσιμου Αράπη, μέλους του ΣΦΥΠ, ο οποίος διαμαρτυρήθηκε τόσο στο Λιμεναρχείο όσο και στο Δήμο Θήρας. Παράλληλα, η κα Λυδία Καρρά και ο κ. Ασημής ενημέρωσαν την εφημερίδα "Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ", η οποία αφιέρωσε άρθρο στο συγκεκριμένο περιστατικό. Αποτέλεσμα αυτών των ενεργειών ήταν να σταματήσουν οι εργασίες, έστω και προσωρινά. Δυστυχώς όμως συνέχισαν, παράνομα, μέσα στις ημέρες των Εορτών.

Χριστόφορος Ασημής

Η ιστοσελίδα της Ε.Ε. κατά την διάρκεια των εκλογών...

Είκοσι ερωτήσεις σε κόμματα και πολιτικούς.

Συνέχεια Προτάσεων από την Ε.Ε.

I. Η Αγροτική μας Πολιτική

του Γ. Παλιαοκρασσά, Προέδρου Συμβουλίου Θεσμικού Πλαισίου

‘Η στραβός είν’ ο γυαλός ή στραβά αρμενίζουμε, είπε ο αφελής υποπλοίαρχος στον καπετάνιο προβλήποντας το σίγουρο ναυάγιο με την πορεία που είχαν χαράξει. Η φράση έχει πλήρη εφαρμογή στην σημερινή αγροτική πολιτική. Από τότε που μπήκαμε στην ΕΟΚ, όλες οι κυβερνήσεις αλλιά και οι εμπλεκόμενοι συνεταιριστικοί φορείς δίνουν μάχες οπισθοφυλακής, αρνούμενες την εξέλιξη της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής που επισπεύδει η Ευρ. Επιτροπή. Φυσικά χωρίς αποτέλεσμα.

Η νέα ΚΑΠ σημαίνει το τέλος των επιδοτήσεων που ενθαρρύνουν τις εντατικές ή εκτατικές καλλιέργειες και γενικά την αύξηση της παραγωγής. Το αντικείμενο των ενισχύσεων δεν είναι η παραγωγή αλλιά η ποιότητα ζωής και το εισόδημα του αγρότη, που η πολιτική της Ένωσης θέλει να συγκρατήσει στην ύπαιθρο. Όπως είναι φυσικό, η νέα ΚΑΠ δίνει την έμφαση στην περιβαλλοντική γεωργία, η οποία εκτός από τις βιολογικές καλλιέργειες περιλαμβάνει και όλες τις δράσεις που βελτιώνουν το αγροτικό περιβάλλον ή βοηθούν στην συγκράτηση του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών. Π.χ. ενισχύει την κατασκευή ή και την συντήρηση των φραχτών, ή και των βαθμίδων (πεζούλες) που συγκρατούν την γή στα νησιά μας, ακόμα και την δαπάνη για καλντερίμια στα χωριά.

Το Υπουργείο Γεωργίας τι κάνει; Διαβάζουμε για τις μάχες των Υπουργών στις Βρυξέλλες για να διασωθούν οι ενισχύσεις στον βάμβακα, στα καπνά, στα τεύτλα, στο στάρι και ο απλός πολίτης διερωτάται γιατί; Αφού ξέρουμε ότι τα καπνά είναι πια μια καταδικασμένη υπόθεση, ότι το μπαμπάκι, το στάρι και τα τεύτλα είναι κατάλοιπα μιας πολιτικής αυτάρκειας από την μεταπολεμική εποχή που η Ελλάδα δεν είχε συνάλλαγμα. Τώρα όμως είμαστε πανηγυρικά μέλη της ευρωζώνης και το μεγάλο πρόβλημά μας είναι η έλλειψη νερού, που ρουφιέται κυριολεκτικά από το μπαμπάκι.

Τι κάνει όμως το Υπουργείο Γεωργίας για να βοηθήσει τους Έλληνες αγρότες να στραφούν στην περιβαλλοντική γεωργία; Αν κρίνουμε από τα αποτελέσματα προφανώς τίποτα. Γιατί σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή ενός μόνο Κανονισμού Περιβαλλοντικής Γεωργίας (του 2078/92) το 1998 η Ελλάδα ήταν ουραγός τόσο στο ποσοστό των αγροτών που τον χρησιμοποιούν όσο και στο ποσοστό των επιδοτήσεων που εισπράττουν - και στα δύο κάτω από 0,5%. Αν όμως είχαμε την απόδοση της Φινλανδίας τότε οι αγρότες μας θα είχαν εισπράξει το 1998 1.714.000.000 αντί 6.800.000 που εισπράξαμε στην πραγματικότητα και θα είχαμε και οικονομία νερού και πολύ καλύτερο περιβάλλον, χωρίς την εκτροπή του Αχελώου.

Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να είχαμε μερικές απαντήσεις στα παραπάνω απλά αλλιά και καυτά ερωτήματα από τα πολιτικά κόμματα.

II. Για να Διατηρήσουμε τα Διατηρητέα

των Κ. Κανόνη και Θ. Λαζαρέτου, Οικονομολόγων, Μελών Συμβουλίου Θεσμικού Πλαισίου

Ένα από τα σημαντικά στοιχεία διατήρησης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς μας είναι τα κτίρια που η Πολιτεία έχει χαρακτηρίσει ως διατηρητέα. Ο χαρακτηρισμός αυτός δίνεται με μονομερή πράξη (χωρίς δηλαδή τη θέληση του ιδιοκτήτη), που εκδίδεται από τις αρμόδιες αρχαιολογικές υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού.

Οι ιδιοκτήτες των διατηρητέων αναλαμβάνουν σοβαρές οικονομικές υποχρεώσεις, αναγκαίες για τη διατήρηση των διατηρητέων σε όφελος του “κοινού καλού”, χωρίς να τύχουν επαρκούς οικονομικής στήριξης ή κάποιας φορολογικών ελαφρύνσεων από την Πολιτεία. Μάλιστα η κατάσταση γίνεται ακόμη πιο δύσκολη όταν ο ιδιοκτήτης είναι υπερήλικας ή άτομο με περιορισμένα οικονομικά εισοδήματα (πράγμα που συμβαίνει συχνά) ή τέλος περισσότερο μη συμφωνούντες συνιδιοκτήτες που έτυχε να κληρονομήσουν το διατηρητέο.

Πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν θεσπίσει σημαντικότητα φορολογικά κίνητρα για τη διατήρηση των διατηρητέων. Εκτός από τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς τους εκτιμούν ότι βοηθούν τον τουρισμό καθώς και την ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Πρόσφατη έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκτιμά ότι ο τουρισμός μπορεί να συνεισφέρει στο 12% του ΑΕΠ και να δημιουργήσει δύο εκατ. θέσεις εργασίας μέσα στην επόμενη δεκαετία. Στην Ιταλία η αποκατάσταση κτιρίων που έχουν ενταχθεί στην αρχιτεκτονική κληρονομιά είναι το 60% της όλης κατασκευαστικής δραστηριότητας και στο Ηνωμένο Βασίλειο ανέρχεται στο 57%, απασχολώντας 1,4 εκατομμύρια εργαζομένους.

Στην Ελλάδα, το κύριο μέτρο που ισχύει είναι η χορήγηση τραπεζικού δανείου με μερικώς επιδοτούμενο επιτόκιο. Και αυτό όμως το μέτρο δεν χρησιμοποιείται από τους ιδιοκτήτες από τη στιγμή που α) το μεγαλύτερο ύψος χορήγησης είναι 30.000 ευρώ, όταν μάλιστα τα σημερινά στεγαστικά επιτόκια είναι χαμηλά και β) οι γραφειοκρατικές διαδικασίες που απαιτούνται από τις τράπεζες καθώς και οι λοιποί όροι δανεισμού και εγγυήσεων είναι οι ίδιοι με τα λοιπά δάνεια.

Το σημερινό λοιπόν καθεστώς δεν ενθαρρύνει τη διατήρηση και την επισκευή των διατηρητέων, αλλιά απεναντίας, ενθαρρύνει την αλλοίωση της φυσιογνωμίας και της χρήσης τους. Είναι άδικο οι ιδιοκτήτες διατηρητέων να έχουν μόνο υποχρεώσεις, χωρίς ελαφρύνσεις, αφού συνεισφέρουν στο “κοινό καλό”.

Έτσι προτείνουμε:

1. Κατάργηση κάθε φορολογίας επί της περιουσίας που επιβάλλεται από τη Κεντρική Διοίκηση ή την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Χώρες όπως η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο ή Ιταλία έχουν καταργήσει ή μειώσει δραστικά τη φορολογία αυτή για τα διατηρητέα

**Η ιστοσελίδα της Ε.Ε. κατά την διάρκεια των εκλογών:
Η δική σου ευκαιρία να ακουσθείς και να επηρεάσεις.
Παρακολουθείτε το www.ellinikietairia.gr και ενημερώνετε τους φίλους σας.**

προκειμένου να αποτρέψουν την εγκατάλειψή τους.

2. Εφαρμογή μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ για την ανακαίνιση και την επισκευή των διατηρητέων. Αυτό ισχύει ήδη στο Βέλγιο, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία, την Ολλανδία, την Πορτογαλία και την Ισπανία. Πρόσφατες εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Commission), αλλιά και της Γαλλικής και της Ολλανδικής Κυβέρνησης επιδεικνύουν ότι οι μειωμένοι αυτοί συντελεστές ΦΠΑ αύξησαν τον όγκο των επισκευών, αύξησαν την απασχόληση και μείωσαν την παραοικονομία.

3. Απαλλοτρίωση στη φορολογία εισοδήματος. Προτείνεται η κατάργηση του συμπληρωματικού φόρου που επιβάλλεται στο εισόδημα από την ενοίκιαση των διατηρητέων και την κατάργηση του φόρου χαρτοσήμου που εισπράττεται επί των ενοικίων αυτών. Επίσης να χορηγηθεί έκπτωση από το φορολογητέο εισόδημα για τις δαπάνες επισκευής, κάτι που γίνεται στην Ιταλία. Τέλος να μην υπάρχει φορολογία για την ιδιοκατοίκηση κατά τρόπο τεκμαρτό με οποιοδήποτε τρόπο. Τα μέτρα αυτά, αν εφαρμοστούν, πιστεύουμε ότι ενθαρρύνουν την κατοίκηση και επισκευή των διατηρητέων.

Ας σημειωθεί ότι η όποια απώλεια από τα μέτρα που προτείνουμε αντισταθμίζεται, όπως εξάλλου έχει δείξει η ευρωπαϊκή εμπειρία, από την αύξηση της οικονομικής (κυρίως οικοδομικής) δραστηριότητας, την αύξηση του όγκου των συναλλαγών που υπόκεινται σε ΦΠΑ και την αύξηση του όγκου συναλλαγών των εσόδων από τη φορολογία των επιχειρηματικών κερδών και των εισοδημάτων από επαγγελματικές ενοικιάσεις.

III. Η Κρίση στη Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων

του Δημήτρη Παναγιωτακόπουλου, Καθηγητή Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Στον τομέα της διαχείρισης αστικών στερεών αποβλήτων, η χώρα μας είναι ουραγός στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με τις περισσότερες καταδίκες ή εκκρεμείς υποθέσεις στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για μη συμμόρφωση με τις Οδηγίες (παράνομες χωματερές, ανεξέλεγκτη λειτουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας, κ.ά.).

Η κατάσταση είναι χειρότερη (αλλά λιγότερο γνωστή) στον τομέα διάθεσης βιομηχανικών τοξικών αποβλήτων όπου οι έλεγχοι είναι σχεδόν ανύπαρκτοι.

Οι επιπτώσεις είναι σοβαρές τόσο στην υγεία όσο και στον τουρισμό. Εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων, η εικόνα της ρύπανσης της υπαίθρου και των ακτών μας με κάθε είδους απορρίμματα (από πλαστικές σακούλες και φιάλες μέχρι ελαστικά αυτοκινήτων) αλλιά και το θέαμα των χιλιάδων διάσπαρτων σκουπιδοτόπων αποτελούν ένα αίσχος για την Ελλάδα.

Η Ε.Ε. πιστεύει ότι η Πολιτεία πρέπει να καταστήσει σαφές ότι η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που στηρίζεται στις αρχές: πρό-

ληψη, αυτάρκεια, επικουρικότητα, γεινίαση, ο ρυπαίνων πληρώνει και ευθύνη του παραγωγού) αποτελεί μονόδρομο. Η Πολιτεία έχει ευθύνη να θέσει και τον καταναλωτή ενώπιον των δικών του ευθυνών, καθιστώντας τον ενεργό πολίτη στα θέματα διαχείρισης των δικών του αποβλήτων, προσφέροντάς του ταυτόχρονα τη δυνατότητα διαμόρφωσης περιβαλλοντικής συνείδησης.

Οι Κοινοτικές επιταγές και οι δεσμευτικές προθεσμίες ως προς τα απόβλητα συσκευασιών και τη μη αποδοχή και βιοαποδομήσιμων υλικών στους ΧΥΤΑ, καθιστούν απολύτως αναγκαία τη διαμόρφωση ενός Εθνικού Σχεδίου, με συγκεκριμένες δράσεις σε Περιφερειακό επίπεδο, κατά τις Κοινοτικές Οδηγίες.

Το πρόβλημα μεταφέρεται πλέον από τους ΟΤΑ στην Περιφέρεια και την Κεντρική Κυβέρνηση. Μόνο στο επίπεδο αυτό μπορεί να επιδιωχθεί:

1. Πρόληψη ή Μείωση στην πηγή.
2. Επαναχρησιμοποίηση (επέκταση της χρήσης ζωής των προϊόντων).
3. Ανακύκλωση και Ανάκτηση Υλικών.
4. Ανάκτηση ενέργειας με βιολογική ή θερμική επεξεργασία.
5. Ελαχιστοποίηση της ταφής.

Η προωθούμενη σήμερα εξάρτηση από τους ΧΥΤΑ, με επικουρία της ευθύνης του παραγωγού/εμπόρου ως προς τα υλικά συσκευασίας ή των διαρκών καταναλωτικών αγαθών πόρρω απέχει από το ολοκληρωμένο σύστημα που προδιαγράφει η Ευρωπαϊκή νομοθεσία. Η Ε.Ε. θεωρεί ότι, στην περίπτωση της Ελλάδας, το σύστημα διαχείρισης πρέπει να περιέχει και τα εξής:

- Τη θεσμοθέτηση της ευθύνης του καταναλωτή και του πολιτη-παραγωγού αποβλήτων, με χρέωση ανάλογη με την ποσότητα.
  - Θεσμοθέτηση, σε όλα τα επίπεδα, της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης αλλιά και της γενικής ενημέρωσης των πολιτών.
  - Χρήση του συστήματος deposit-refund για σειρά προϊόντων.
  - Κίνητρα για την προτίμηση των "καθαρών" τεχνολογιών.
  - Κίνητρα για τη μεταφορά ρυπογόνων δραστηριοτήτων εκτός αστικών περιοχών.
  - Ενθάρρυνση περιφερειακών λύσεων και συστημάτων αυτοχρηματοδότησης για εγκαταστάσεις διαχείρισης και επεξεργασίας.
  - Ενθάρρυνση συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης με διαλογή στην πηγή, ανάκτηση υλικών και ενέργειας, κομποστοποίηση, θερμική επεξεργασία, κλπ, με προστασία της υγείας και του φυσικού περιβάλλοντος.
  - Διαμόρφωση Δεικτών Επίδοσης των ΟΤΑ και εξάρτηση των επιχορηγήσεων από την επίδοση.
- Δεδομένης της ως άνω ευθύνης της Πολιτείας, τα ερωτήματα που τίθενται στα κόμματα εν όψει εκλογών είναι:
- Έχουν συγκεκριμένη πολιτική για τη διαχείριση των αποβλήτων; Εάν ναι, ποιά;
  - Συμφωνούν με τις παραπάνω θέσεις της Ε.Ε.;

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

για την προστασία του περιβάλλοντος
και της πολιτιστικής κληρονομιάς

Σωματείο μη κερδοσκοπικό

Τριπόδων 28, Πλάκα, 105 58 Αθήνα

www.ellinikietaira.gr

Τηλ: (210) 32.25.245 & 32.26.693 • Fax: (210) 32.25.240

Ιδιοκτησία ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Εκδότης: Κ. Καρράς

Τυπώνεται σε 4.000 αντίτυπα

Υπεύθυνη έκδοσης: Χριστίνα Λάσκαρη

Επιμέλεια εντύπου: Καίτη Θεοδωρίδου

Σχεδίαση: The Art Graphics - Ζωή Ηλιοπούλου

